دکتاب ځانګړنې

د کتاب نوم : د ژبې د تدريس اصول؟

چمتو کونکي : پوهندوی محمود ساپی او پوهنمل محمد اقا شيرزاد

خپرندوی : د ښوونې او روزنې پوهنتون - پښتو څانګه

د چاپ کال : ۱۳۸۶ ل

کمپوز/ ډيزاين : رفيع الله ستانکزی

www.Ketabtoon.net

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

سریزه

(Teaching Methods) دتدریس اصول او میتود
دمیتود تعریف او پیژندنه
(Teachers Oriented Method) په ښوونکي باندې متمرکز میتود یا عنعنوي میتودونه
(Students Oriented Method) په زده کوونکو باندې متمرکز میتودون
دمیتودونو ډولونه:
(Lecture Method) ۱ـ دوینا یا لکچر میتود
(Question & Answer Method) ۲ـ دسوال او ځواب میتود
(Discussion Method) ۳ـ مباحثې یامناقشې میتود
(Discovery Method) ۴ـ انکشافي میتود
(Demonstration Method) ۵ـ عملي یا نمایشي میتود
(Repetition & Practicing Method) ۶ـ تکرار او تمرین میتود
د تدریس ځانګړي (اختصاصي)میتودونه
دژبې دتدریس میتود
(د ژبې دزده کړې څلور تکړه توبونه (مهارتونه
الف: دژبې لومړی تکړه توب اوریدل
داوریدلو(غوږنیولو)هدفونه
داوریدلو لپاره څو وړاندیزونه
دغوږ نه نیولو علتونه
دیو ښه اوریدونکي خواص
ب ـ دخبرې کول یا غږیدلو تکړه توب
دغږیدلو دتکړه توب هدفونه
دخبرو کولو تکړه توب
دخبرو کولو لپاره څولارې
دتیلفون داستعمال طریقه
دراپور ویلو طرز
دداستان یا ناول ویل
دداستان لیکلو غوره ټکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپل مینځ کې خبرې اترې یا غیررسمي خبرې او ورځینې محاوره
ج ـ دلوستلو تکړه توب
یو ښه لوستونکی څوک دی ؟
په لومړنیو زده کړوکې دلوستلو پړاوونه
۱ـ دتوجه او ذوق رابلل
۲ـ دپټې خولې لوستل
۳ـ په لوړ اواز لوستل
دلوستلو لپاره تیاری
دلوستلو لپاره څنګه پلان طرحه شي؟
څنګه یو ښوونکی دزده کوونکو دلوستلو تیزوالي ته پرمختګ ورکولای شي؟
د ـ دلیکلو تکړه توب
په عامه توګه دلیکلو ډولونه
۱ـ تقلیدي لیکنه
۲ـ ابتکاري یا نوښتي لیکنه
په زده کوونکو کې دلیکلو دتکړه توب پیاوړتیا
دلیکلو لپاره ځینې تمرینونه

تدریسي پلانونه:
دپلان لغوي او اصطلاحي پیژندنه
طویل المدت پلان
دکلني تقریبي پلان طرحه او ترتیب
دکلني تقریبي تدریسي پلان فورمه
میاشتنی موضوعي تقریبي پلان
دمیاشتني تقریبي موضوعي تدریسي پلان فورمه
یوساعته درسي پلان
دیوه درسي پلان اهمیت او ضرورت
دیوه درسي پلان په طرح کولو کې سم ټکي
ددرسي پلان څخه مخکې وړاندوینه
دیوښه درسي پلان اساسي برخې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونه اوروزنه دوه مترافې کلمې نه ،بلکې دوه بيلې کلمې دي چې د مفهوم له مخې سره ډيرې نږدې يو دبل لازم ا وملزو دي.په خبرو کې دښوونې کلمه دروزنې څخه مخکې اخستل کيږي اما په عمل کې روزنه تر ښوونې دمخه ده . دمانا له مخې روزنه ډيره پراخه مانا لري او ښونه يې جز ده.دلغوي مانا له مخې ښوونه يو چاته دپوهې هنر يادولو زده کولو ته وايي .

او دروزنې مهمه دنده دانسان دمختلفو جنبو(جمسي ،فکري ،اجتماعي ،ديني ،رواني ،) اونور وده او اداره ده.

نوويلاى شو چې : ښوونه او روزنه دهغو تغيراتو ،ودې او پرمختګ څخه عبارت دی چې دانسان په جسمي ،اجتماعي ،رواني ،تحقيقي ،مفکورو او فني تکړه توبونو کې راوځي .

څرنګه چې دتدريس ښوونه او دتدريس تجربې دښوونکي دمسلکي معلوماتو په لړکې مهم عنصرونه قبول شوي او دننيو ښوونځيو اساسي هدف د ذهني ،جمسي ،احساساتي ،او ټولنيزې روزنې څخه عبارت دی. ددې لپاره چې دغه هدفونه مو په لاس راوړي وي ښه به داوې چې ښاغلی ښوونکی دښوونځيو دسيستم او دتدريس دنورو لارو چارو سره اشنا شي .

دغه لکچرنوټ دلږ وخت لپاره تهيه شوی. خوهغه څه چې دښوونکي لپاره په ځانګړې توګه دهغو ښوونکو لپاره چې په ښوونځيو کې دژبې تدريس نده په غاړه لري ضروري دی په دې لکچر نوپ کې ځای ورکړ شوی . په پيل کې په پخواني عنعنوي تدريسي ميتود (په ښونکي متمرکز ميتود) باندې رڼا اچول شوې ورپسې په معاصرو ميتودونو ډولونه ،څيړل شوي او دهر ميتود ګټې او نميګړتياوې په ګوته شوي دي .

په دوهم پړاو کې دژبې دتدريس په ځانګړو ميتودنو او دژبې دزده کړې څلور تکړه توبونه په تفصيل سره بيان شوي او په پای کې په تدريسي پلانونو باندې چې دښوونکي لپاره يې زده کړه او درلودل لازمي شرط ګڼل کيږي دنمونې سره وړاندې شوي دي ،هيله ده چې ستاسو ښوونکو لپاره داستفادې وړوګرځي.

په درنښت

پوهنيارمحمد اقا شيرزاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

دتدریس اصول او میتود Teaching Methods

میتود یو ناني اصطلاح ده چې له دوو کلمو میتا(Meta) هودوس (Hodes) څخه یې ترکیب موندلی دی .
چې میتا د (دننه ، په مینځ کې او ددوام) ماناوې لري او هودوس د (لار) په مانا دی .
په عنعنوي توګه میتود هغه جوته شوې ، ډاډمنه او لنډه لار ده چې خلک پرې تللي وي او دوې کولای شي چې هدف ته پرې ځان ژر تر ژره ورسوي.
که څوک وغواړي په کار فعالیت یا موضوع کې بریالیتوب لاس ته راوړي نو باید چې دکار او موضوع د سرته رسول په اړه داسې لارې چارې غوره کړي چې دسرته رسولو په بهیر کې له ستونزو او خنډونو سره مخامخ نه شي ، د موضوع دسرته رسولو په اړه مطلوبې او مثبتې نتیجې لاس ته رواړل غوره اوعاقلانه میتود غواړي .
دا لارې چارې چې د یوه هدف دتر لاسه کولو له پاره کارول کیږي ، میتود نومیږي .
د تدریس میتودونه هم همداسې منطقي او منظمې لارې او چارې دي چې ښوونکی د هغې په کارولو سره خپل در سي بهیر په ټولګي کښې پرمخ وړي اوغواړي چې دی او زده کوونکي یې په ډاډمنه ، اغزمنه او آسانه توګه ددرس هدفونه لاس ته راوړي .
ښوونکی باید ددرس د بهیر اغیز منتوب له پاره په تدریس فعالیتونوکې غوره میتودونه وکاروي ، څو زده کوونکو ته زده کړه مانا داره او هدفمنده شي او دوی وکولای شي له زده کړې څخه دورځني ژوند په بیلابیلو اړخونو کې ګټه واخلي .
دتدریس یو ښه میتود هغه دی چې له ښوونکو او زده کوونکو دواړو سره په اغیزمنه توګه مرسته وکړي تر څو ژر تر ژره دوی د درس هدفونو ته ورسوي . همداراز چیرې چې ددرس یو نوی براو راځي ښوونکی باید پدې وپوهیږي او له ځانه سره سمدستې پریکړه وکړي چې د کوم میتود کارول پدې ځانګړي پړاو کې ترټولو وړ کار دی او درسي فعالیتونو ځرنګوالی د کوم میتود غوره کولو غوښتنه کوي .
په عمومي ډول درسي میتودونه په دوو برخو ویشل کیږي :
چې یو یې په ښوونکو باندې متمرکز عنعنوي میتودونه (Teacher Oriented Method) او بل یې په زده کوونکو باندې یې په زده کوونکو باندې متمرکز یا شاګرد محوري یا نوې میتودونه (Students Oriented Method) دي.
ددې دواړو عمومي میتودونو ځانګړتیاوې دادي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

الف - په ښوونکو باندې متمرکز یا عنعنوي میتودونه :

دا هغه میتودونه دي چې ښوونکي ددرسي فغالیتونو په بهیر کې د زده کوونکو په پرتله ډېر فعال دي او زیاتر ه درسي فعالیتونه پخپله ښوونکي سرته رسوي او ښونکی ددې فعالیتونو د مرکز په توګه پیژندل کیږي .

ددې میتودونو یوه ځانګړتیا داده چې په تدریس کې یواځې ښوونکي خبري کوي ، خو زده کوونکي چپ او ارامه ناست وي اود ښوونکي خواته ګوري او په آرامه غوږ ورته نیسي . ددې میتودونو پکارولو سره ښوونکی په یوه اړخیزه توګه درس ورکوي او زده کوونکي په درسي بهیر کې د ننداره چي په حیث غیر فعال ناست وي. ددې میتودونو په کارولو سره زده کوونکي په غیر فعاله توګه زده کړه کوي ددې میتودونو او اصولو له مخې پخوا به داسي فکر کیده چې ښایي په درسي چاپیریال کي د ښوونکي یواځنې دنده داده چې درسي مفهومونه او مطلبونه زده کوونکو ته ولیږدوي او د ټولګی فضا ارمه وساتي ددې اصولو له مخې ښوونکي به هیڅکله د زده کوونکو استعدادونه ،شخصیت او ددوی د ژوندانه اړتیاوو او غوښتنو ته ارزښت نه ورکاوه او له زده کوونکو سره به دیو حاکم او مامور یا محکوم په څیر اړیکې وي . د ښوونکي له نظره به ډېر با استعداده او پوه زده کوونکی هغه وو چې په درسي بهیر کې د ټولګي په کونج کښې غلی او ارامه ناست او ډېرې لږې خبرې به یې کولې .

په درسي بهیر کې ددې میتودونو ځانګړتیاوې دادي :

١.ښوونکی په هر څه پوهیږي ،خو زده کوونکي په هیڅ نه پوهیږي .

٢.ښوونکی خبرې کوي او زده کوونکی په څیر ورته ګوري .

٣.ښوونکی هر درسي فعالیت په خپله خوښه ټاکي او خپلې غوښتنې او ټاکي او خپلې غوښتنې او ټاکنې پلې کوي او زده کوونکې یې مني .

۴.ښوونکی په خپله د زده کړې د بهیر عوامل او فاعل دی خو زده کوونکي یواځې وسیلې او شیان دي .

۵.د ښوونکی په نظر د زده کوونکو ذهن د خالي لوحي په څیر وي چې باید ددوی له خوا ډک کړای شي.

۶.ښوونکی د پوهولو اوراپوهولو په ځای سپارښتنې ورکوي ، خو زده کوونکي پرته له ځنډه مني ، پرته له فکره له عادت له مخې زده کړه کوي او حافظې ته یې سپاري او په دې ډول مطلبونه تکراروي .

٧.زده کړه په یوه اړخیزه توګه سرته رسیږي ، یواځې هغو زده کوونکو ته چې پیاوړې حافظې لري د زده کړې شرایط برابریږي اونورو زده کوونکو ته چې حافظې دومره قوي نه وي هغوی ته د فکر کولو بحث او مناقشه او په درسي موضوعاتو باندې د پوهیدلو وړ شرایط نه رامنځ کیږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب ـ په زده کوونکومتمرکز یا نوې میتودنه :

د ښوونې او او روزنې داوسنیو نظریو او د تدریس د نویو میتودونو او اصولو له نظره د دریس په بهیر کې زده کوونکي ددرسي فعالیتونو د محور اومرکز په توګه پیژندل کیږي چې له خپلو ښوونکو سره اړوندې اړیکې لري . دا هغه میتودونه وي چې د درسي بهیر په فعالیتونو کې د ښوونکي پر ځای زده کوونکي ډیر فعال وي او ددرسي فعالیتونو د چورلیز او منځي په توګه پیژندل کېږي ددې میتودونو په کارول سره زیاتر ه په درسي فعالیتونو کې زده کوونکي برخه اخلي او ښوونکی د لارښود دنده سرته رسوي همداراز ددې میتودونو په کارولو سره زده کوونکو ته ګډې زده کړې(Participatory Learning) شرایط برابریږي او ددې ځاني خپلواکې زده کړې ته چمتو او هڅول کیږي .

په زده کوونکو باندې متمرکز میتودنه زیاتر ه د لومړنیو زده کړو په درسی ټولګیو کې کارول کیږي چې د زده کړې په بهیر کې اغیزمنتوب یې ددې دورې ماشومانو ته ګټور دی ښوونکی باید ددې میتودونو په کارولو سره زده کوونکي ګډې او اشتراکي زده کړې ته وهڅوي او دوې ته دفعالې اوهدفمندې زده کړې وړ شرایط برابر کړي تر څو دوی وکولای شي په درسي مطلبونو او موضوعاتو باندې ژر فکر وکړي . په ډلیزه توګه د نورو سره یوځای په ګډه یوې واحدې پریکړې ته سره ورسیږي او خپلې پوهې او تجربې له نورو سره شریکې کړي .

په ګډه او اشتراکي زده کړه کې د ټولګي ټولو زده کوونکو ته په یوه موضوع یا مطلب باندې د فکر کولو ، قضاوت کولو او دلیل ویلو شرایط برابریږي او دوی کولای شي چې نه یواځې خپلې پوهې او تجربې نورو ته ولیږدوي بلکې دنورو د پوهې او تجربو څخه هم ګټه واخلي . هر ښوونکی باید دې خبره ته جدې پاملرنه وکړي چې اشتراکي او بامفهمه زده کړه د ماشومانو په ټولګیو په تیره بیا د لومړنیو د زده کوونکو په ټولګیو کې ضروري دي . ماشومان دروزنیزو ډلیزو لوبو او نورو ډلیزو درسي فعالیتونو له لارې آسانه زده کړه کوي او پدې ډول غواړې چې خپله ډله کې نورو ته ځان د خبرو کولو ، دلیل ویلو او سم قضاوت کولو له لارې وروپیژني. په ټولګیو کې دماشامانو فعالول او دوی ته دسم فکر کولو ، خبرې کولو او دلیل ویلو شرایط برابرول ډیرې ګټې لري چې باید ددرس په بهیر کې په پام کې ونیول شي .

لنډه داچې په زده کوونکو باندې متمرکز او یا نویو درسي میتودونو ښیګڼې او ځانګړتیاوې دادي:

۱.ښوونکی ددې میتودنو د کارولو په تر څ کې د لارښود دنده پر غاړه لري او زده کوونکي د درس په بهیر کې خپل معلومات لیږدوي او خپل فکرونه اونظریې څرګنده وي .

۲.دتدریس بهیر ځانګړې عملي بڼه لري او د زده کړې د موضوع په پوهیدلو او پلي کولو باندې زور اچول کیږي او ددرسي موضوعاتو حفظ کول په دویم پړاو کې ځای نیسي .

۳.د ښونکی درسي بهیر دعلمي فعالیتونو ، تصویرونو اونورو فعاله ډلیزو فعالیتونو پر بنسټ پرمخ ځي او زده کوونکي په فعاله توګه په درس کې برخه اخلي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴.ښوونکی خپل درس ددرسي پلان له مخې پلی کوي او ددرس په بهیر کې له درسي مرستندویه موادو څخه ګټه اخلي.
۵.د زده کوونکو ترمینځ ددرس په بهیر کې د موضوعاګانو په اړه یو او بل ته د فکرونو ،نظریو او تجربو د لیږدولو په زړه پورې چاپیریال رامینځ ته کیږي .
۶.زده کړه مانا داره ، هدفمنده او اشتراکي ګرځي .
۷.زده کوونکي د تدریس په بهیر کې فعال وي او درسي فعالیتونه له خپلې خوښې سره سم په شوق سره سرته رسوي .
۸.ګوښه ګیر او کمزوریو زده کوونکو ته په خپله ډله کې د نظر دبیانولو ، خبرې کولو او نورو ته د ځان پیژندلو وړ شرایط برابریږي .

د یادولو وړ ده چې تدریس خورا زیات میتودونه لري . چې ښوونکی له هغې څخه ددرسي بهیر د پیاوړتیا او اغیزمنتوب له پاره ګټه اخلي خوکوم میتودونه چې ښوونکی کولای شي چې ددرس په بیلا بیلو پړاوونو کې د زده کوونکو د هدفمندی او مانا داره زده کړې له پاره ورڅخه کاروخلي په لاندې ډول دي :

۱.د وینا یا لکچر میتود (Lecture Method)
۲.د سوال او ځواب میتود (Question and Answer Method)
۳.مباحثې یا مناقشې میتود (Discussion Method)
۴.انکشافي میتود (Discovery Method)
۵.عملي یانمایشي میتود (Demonstration Method)
۶.تکراراو تمرین میتود (Repeat ion and Producing Method)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوينا يا لکچر ميتود (Lecture Method)

د يوې درسي موضوع تشريح کول د ښوونکي د تکړه توبونو (مهارتونو) او مسلکي پوهې يوه مهمه برخه ده . هر ښوونکی بايد پرخپل درسي مضمون يا درسي موضوع باندې په بشپړه توګه برلاسی وي .
د وينا يا لکچر ميتود کارول داسې وي چې ښوونکی د ټولګي مخې ته دريږي اودرسي موضوع په لنډه توګه زده کوونکو ته تشريح کوي او دزده کوونکو سره په ګډه پرې غږيږي .
دا ميتود په هغه وخت اغيزمن بهير وګڼل شي چې ښوونکی ددرس لومړني او بنسټيزې مسلې او موضوعګانې تشريح کړي او ددرسي بهير نور فعاليتونه زده کوونکو ته پريږدي چې ددرس د موضوع په اړه فکر او خبرې پرې وکړي او خپلې نظريې او تجربې يو او بل ته دليږدوي . د هر درس دتدريس لپاره درې پړاوونه ټاکل شوي دي :

الف - ددرس لپاره د چمتوالي پړاو.

ب - ددرس په موضوع باندې د کار کولو پړاو .

ج - دددرس لنډيز ، پايله او ارزونه .
د لکچر له ميتود څخه د زياتره دلوړوزده کړو په درسي ټولګيو کې کار اخيستل کيږي ، ځکه چې ښوونکی بايد په لږ وخت کې ډير درسي معلومات زده کوونکو ته زده کړي او وليږيدي.
د وينا يا لکچر ميتود په کارولو کې ښوونکی بايد لاندې ټکوته پام کې ونيسي :
۱.د زده کوونکو د پوهې او سويې سره سم خبرې وکړي ، په خبرو کې ددرس په موضوع څخه ليرې لاړ نشي او په بيځايه خبرو او تشريحاتو وخت تير نه کړي .
۲.ددرس په بهير کې خپلې بنسټيزې دندې وپيژني او ددرس د هدفونو په پام کې نيولو سره خبرې وکړي .
۳.ددرس په موضوع باندې ترهغه زيات وپوهيږي چې په درسي متن کې راغلي وي .
۴.دلکچر پر مهال د ټولګي زده کوونکي له پامه ونه غورځوي او دوی ته دنظريو د ځرګندولو اوخبرې کولو چاپيريال برابر کړي .
۵.د زده کوونکو نظريې او تجربې دې له خپلې تشريح سره يوځای کړي ، خبرې او فعاليتونه دې زده کوونکو ته پريږدي .
۶.ددرسي موضوع هره برخه چې ډير ارزښت لري په هماغه مطلب او موضوع باندې خبرې وکړي او سم يې تشريح کړي .
۷.ددرس د تشريح پرمهال ځای پر ځای ونه دريږي بلکې خپل ځايونه دې بدل کړي خو چې د ټولوزده

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوونکو سره يې اړيکې ټينګې شي . غږ يې کله جګ کله ټيټ يا نرم وي په څرګند ډول واوريدل شي ددرس په بهير کې دښوونکو اشارې ، کنايې او حرکتونه کولای شي چې تشريح ژوندی وساتي او درس زده کوونکو ته د لچسپه کړي .

۹.لنډې خبرې وکړي اوزياتې خبرې دې زده کوونکو ته پريږدي چې په داسې موضوعګانو بحث اومناقشه وکړي ترڅو د خبرې کولو ، نظريو څرګندولو او فکر کولو په زړه پورې چاپيريال برابر شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسوال او ځواب میتود (Question and Answer Method)

سوال او ځواب نه یوازې دارزیابي یوه غوره ، لاره ده بلکې په درسې بهیر کې د ښوونکو لپاره ډیر اغیزمن او ګټور درسي میتود هم دی . ښوونکي کولای شي ددرسي بهیر په پولو پړاوونو او فعالیتونو کې ترې ګټه واخلي .
ښایې چې دتدریس پر مهال ځینې زده کوونکي د ښوونکو په خبرو یامطلب پوه نه شي اوددرس مطلب او مفهوم ورته مبهم او پیچلی پاتې وي ، په دې ډول په درسي مطلب او مفهوم باندې پوهیدل اوددرس د موضوع په اړه پوره معلومات تر لاسه کول د سوال او ځواب دمیتود په کارولو سره ډیر ښه تر سره کیدای شي . دا خبر ه هم په پام کې ونیول شي چې سوال باید لنډ او روښانه وي تر څو چې دزده کوونکي دځواب ورکولو پرمهال دوخت د ضایع کیدو او نورو حاشیه له دیو څخه ډډه وکړي .

د سوال او ځواب میتود ښګیڼې

۱.زده کوونکو ته د مفاهیمو او مطالبو د لیک په لړکې څه شی مبهم نه پاتې کیږی.
۲.د پخوانیو نیمګړیو او ناسمو معلوماتو د بشپړولو او تصحیح امکان مسیر کیږي .
۳.له هغو ځوابونو څخه چې د پوښتونکو (ښوونکو) سوالونو ته ورکول کیږي د ټولګي نور زده کوونکي ترې ګټه اخلي اود خپلو معلوماتو لمن پرې پراخوي .
۴.د زده کوونکو د جرت احساس پیاوړی کیږي اونورو زده کړو ته یې هڅوي او په دی توګه په دوی کې د فکر کولو او دلیل ویلو توان غښتلی کیږي .
۵.په درسي بهیر کې هر زده کوونکي ته د ګډې زده کړې چاپیریال برابریږي او په دې توګه بې پروا ، بې علاقې او بې جراته زده کوونکي په کار لویږي او په درس کې برخه اخلي .
۶.ښوونکو ته د زده کوونکو د زده کړې پرمختګ قدم په قدم څرګندیږي .
۷.ښوونکي ته دزده کوونکو استعدادونه څرګندیږي اود کمزوره زده کوونکو ددرسي ستونزو لپاره د حل لارې چارې پیداکیږي او په دې توګه ښوونکی خپل درس آسانه کوي .
۸.د زده کونکو د بیان او افادې مهارتونه پیاوړي کیږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹.زده کوونکو ته سوال کول او ځواب ورکولو ، ادب او لارې چارې څرګندیږي اوپدې پوهیږی چې څه وخت پوښتنه وکړي اوکوم وخت څه ډول ځواب ورکړي .

د سوال کولو لارې چارې

د سوال کولو په مهال باید لاندې سپارښتنې په پام کې ونیول شي :

۱.سوال باید داسې مطرح نه شي چې ځواب یې «هو» یا «نه » وي . سوال باید زده کوونکي فکر کولو ته وهڅوي .

۲.سوال باید ځانګړی هدف تعقیب کړي او یا هدف وي .

۳.سوال باید د زده کوونکو د سویې ، پوهې اوعمر سره مناسب وي .

۴.سوال باید حفظي معلومات ونه سنجوي .

۵.سوال باید یوه پوښتنه ولري ، دیوه سوال په دننه کې ډیرې نورې بې اړیکې پوښتنې مطرح کول ښه کار نه دی.

۶.د سوال څخه وروسته زده کوونکوته باید دفکر کولو وخت ورکړی شي چې ځواب ووایي .

۷.په سوال باید ځواب نغښتی نه وي اویا سوال باید پخپله ځواب نه وي .

۸.هڅه باید وشي چې ټول زده کوونکي د سوالونو په ځوابونو کې برخه واخلي .

۹.زده کوونکي باید د ښوونکي له خوا ځواب ویلو او پوښتنو کولو لپاره وهڅول شي او زده کوونکو ته ډاډ ورکړ شي چې دهر چا پوښتنه په خپل ځای کې د ارزښت وړ ده .

۱۰.که سوال بیاهم پیچلی وي دهغې په اړه ډیر مثالونه ور کړ شي ، یاکه چیر ځوابونه جامع او هر اړخیز ځواب ولري او دزده کوونکو له پاره ددرک او هغه وړ نه وي نو هغه سوال دې په څو برخو وویشل شي څو د برخه ایزو پوښتنو او ځوابونوپه ترڅ کې موضوع روښانه شي .

۱۱.ښوونکي د زده کوونکو د ځوابونو پر مهال باید بې تفاوته پاتې نه شي ، زده کوونکي باید وپوهیږي چې ځواب یې سم وي یا ناسم .

۱۲.ښوونکی باید دزده کوونکو د پرلپسې یازیاتو سوالونو په برخه کې بې حوصلې نه شي ، بلکې هغه زده کوونکي چې زیاتې پوښتنې کوي او ځوابونه وایې تقدیر شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مباحثي يامناقشې ميتود Discussion Method

دسوال او ځواب او مباحثې ميتود ترمنځ نژدې اړيکې موجودې دي .
په مباحثه کښې داستدلال د نظريو د ليږدولو له لارې زده کوونکي په درسي بهير کښې فعال ساتل کيږي او په دې ډول ټولو زده کوونکو ته ددرسي ټاکلي موضوعګانو په آړه د خبرې کولو او د نظريود اظهارولو او څرګندولو په زړه پورې شرايط برابر وي .
د مباحثې اومناقشې د ميتود لارښد ټولګي اکثرو زده کوونکو ته ډير معلومات ورکول کيږي او دوی پخپله د بحث او مناقشې د فعالو غړو په توګه د فعاليتونو د چورليز(مرکز) په توګه په درسي موضوع باندې کارکوي او خپلې پوهې او معلومات يو او بل ته ليږدوي.
ددې ميتود په کارولو سره زياتره ښوونکي د بحث د لارښوونې دنده پرغاړه لري .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلوست پلان

ښوونځی :------------ موضوع:---------

ټولګی:-------------- ساعت:-------

ښوونکی:------------- د زده کوونکوشمیر:--

مضون :-------------- وخت او نیټه:----

هدفونه	درسي مواد او میتودونه	د لوست د تطبیق مرحلې او فعالیتونه	ارزیابي نتیجه او کورنۍ دنده	د پلان تغیر او وړاندیزونه
الف: اصلي یا اساسي هدف: د خدای(ج) رضا حاصلول ب: عمومي هدفونه: د ژبې د څلورو وده او انکشاف اوریدل ، خبرې کول ، لوستل او لیکل ج:خصوصي هدفونه : د شاګردانو پوهیدل د قران شریف په مفهوم باندې او شاګردان وکولای شي چې نوموړی درس ولولي او ویې لیکي	الف: تخته ،تخته پاک .تباشیر ، کتاب ،تصویر ،چارټ ،فلش کارټ ،فلیزي تخته ، ب: درسي اصول او میتودونه ، نمایشي میتودونه ،سمعي او بصري میتودونه ،سوال او ځواب میتود ، ګروه یې میتود	الف: لوست پیل د سلام په اچول ټولګي ته داخلیدل ، د احوال پوښتنه کول ، د ټولګي تنظیم ، د کورنۍ دندې کتل ، د حاضرۍ اخیستل . د تیر درس ارزیابي : د نوي او زوړ درس ترمینځ پیدا کول او د نوي درس لپاره انګیزه تولیدول ب: د نوي د رس قدمونه او فعالیتونه د ښوونکي او زده کوونکي له خوا . د نوي درس عنوان ،د تورې تختې پر مخ لیکل او نوې درس د (بسم الله الرحمن الرحیم) په ویلو شروع کول . د ښوونکي په واسطه سره درس د چارټ له مخې لوستل او بیا په شاګردانو تکرارول بیا د کتاب له مخې لوستل بیا په شاګردانو باندې د فلش کارتونو استعمال او ګروه یې فعالیت د هغې په واسطې سره اجراً کول ، د کوچنیو کارتونو استعمال د فلالین په تخته باندې او په شاګردانو باندې په توره تخته لیکل	الف: دنوې درس ارزیابي قرانکریم د چا کتاب دی ؟ قرانکریم د چا په واسطه سره په حضرت محمد «ص» نازل شوی دی ؟ ب: دلوست نتیجه ج:کورنۍ دنده نوموړی درس په کورکي ولول اودوه ځله یې په کتابچو کې ولیکي	الف: د پلان تغیر ب:مشکلات ج: غوښتنې او وړاندیزونه د نوي او راتلونکي لوست لپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترڅو د زده کوونکو تر مینځ د بحث موضوع اوږده نشي او بحث له خپلې اصلي موضوع بل خواته لاړ نشي او وخت په نورو خبرو ضایع نشي .
د پام وړ ده چې هر مباحثه له یوې پوښتنې پیل او زده کوونکی د ځواب د پیداکولو له پاره ځانګړې پریکړې او پایلې ته سره رسیږي .
ښایې زده کوونکي کله کله مباحثه د انحراف لوري ته بوځي خو دا د ښوونکي د نده ده چې بیرته یې خپلې اصلي لارې ته راولي او پرې نه ږدي چې بحث او مناقشه له خپلې اصلي موضوع حارج او خت په بیهوده خبرو تیرشي .
د ا میتود په عادي حالاتو کې نظرنورو میتودونو ته ډیر وخت ته اړتیا لري نو ځکه ښوونکی باید دې خبرې ته پام وکړي او ټولې ستونزې مخکې له مخکې په خپل درسي پلان کې په نظر کې ونیسي.
دمباحثې اومناقشې میتود د تدریس دیو غوره میتود په توګه د زده کړې د بهیر د پیاوړتیا لپاره ډیرې ګټې لري چې څویې دادي:
۱.په ټولګې کې د زده کوونکو او ښوونکو معلومات ، له دواړو خواوو څخه د تجربو د زیاتوالي له لارې اضافه کیږي .
۲.له درسي چاپیریال ، درسي موضوعګانو او د ټولګي د زده کوونکو د تجربو له لارې معلومات سره را ټولیږي .
۳.زده کوونکي په درسي موضوع باندې د فکر کولو او دلیل ویلو له پاره هڅول کیږي او ټولو زده کوونکو ته د ګډې د زده کړې چاپیریال برابریږي .
۴.په درسي موضوع باندې د زده کوونکو ژوره پوهه او معلومات ارزیابي کیږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلوست دپلان فورمه

ښونځی:--------- موضوع:--------

ټولګی:--------- ساعت:---------

ښوونکی:-------- د زده کوونکو شمیر:-

مضون:--------- وخت او نیټه :-----

هدفونه	درسي مواد او میتودونه	د لوست د تطبیق مرحلې او فعالیتونه	ارزیابي نتیجه او کورنۍ دنده	د پلان تغیر او وړاندیزونه
۱.اصلي اواساسي هدف: ۲.مضمون عمومي هدف: ۳.دلوست خصوصي هدف ؛	۱.درسي مواد او لوازم . . . ۲.د تدریس میتودونه او لاري چاري . . .	<u>الف:</u> د نوي لوست د پیل نه مخکې : د سلام اچولو نه وروسته د زده کوونکو سره احوال پوښتنه د ټولګي تنظیم او حاضري اخستل .کورنۍ دنده کتل .د تیر لوست پوښتنه د نوي او تیر درس ترمینځ اړیکې .د نوي لوست معرفي کول د یوې انکیزې د قصې یا پوښتنې پواسطه دنوي لوست د پیل: <u>ب:</u>.د تدریس عملي جریان (دنوي لوست قدمونه او فعالیتونه) د ښوونکي فعالیتونه دزده کوونکی فعلیتونه .۱ .۱ .۲ .۲	۱.ارزیابي . . . ۲.نتیجه ۳.کورنۍ دنده	۱.مشکلات ۲. وړاندیزونه . . .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵.ځینې موضوع ګانې چې ددرسي پروګرام په محتوی کې نه وي راغلي په هغو موضوعګانو او مطلبونو باندې بحث کیږي ، او په دې ډول دبحث په موضوع په اړه دټولو زده کوونکو پوهه ، نظریې او تجربې څرګندیږي او د موضوع د اغیز منتوب په اړه نوي معلومات سره راټولیږي .
۶.د زده کوونکو ترمینځ ټولنیزې اړیکې ټینګیږي او په ټولګي کې د زه کوونکو لپاره د نظر د څرګندولو لارې چارې څرګندیږي او پدې توګه زده کوونکي په ټولګي کې د نظم اودسپلین په ارزښت او مانا پوهیږي .
۷.وروسته پاتې او ګوښه ګیرو زده کوونکو ته د تدریس په بهیرکې د برخې اخستیې چانس رامینځ ته کیږي .
۸.په ډله کې د خبرو کولو په آداب او نزاکت پوهیږي او دخبرو اونظریو له لارې خپل ځانونه یو او بل ته وریپژنې .
۹.د ټولګي د زده کوونکو ترمینځ پر ځان د باور احساس پیاوړی کیږي او په دې توګه په دوې کې د بیان دافادې توان غښتلی کیږي .
لنډه داچې په یو موضوع باندې مباحثه دټولو زده کوونکو د نظریو ګډ بیان اوددې نظریو او مشورو کوټلې پایله ده . هره مباحثه باید پای ولري او ځانګړې پریکړه او پایله ترې راووځي.
د پام وړ ده چې دمباحثې او مناقشې د کارولو یوه غوره لاره په ټولګي کې د یوې او یاډیرو موضوعګانواپه ړه د زده کوونکو ترمینځ د ډله ایزو او ګرویي کارونو په جوړولو سره ترسره کیږي ډله ایزاوګرویي فعالیتونه چې د بحث اومناقشې د میتود په کارولو سره ترسره کیږي د ماشومانو د تولګیو له پاره خورا ارزښت لري . دوی په ګروپونو کې د فعالې زده کړې لپاره چمتو کیږي او هر ماشوم ته په درس کې د برخې اخیستنې مثبت او مطلوب شرایط برابریږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

Discovery Method انکشافی میتود

اکتشاف په لغت کې د یو شي پیدا کولو ، کشفولو او لار موندلو ته وايې .
د تدریس انکشافي میتود هم هغه منطقي لاره ده چې ښوونکی دهغې په مرسته کولای شي چې زده کوونکي دیته اړ کړي چې واقیعتونه او موضوعګانې پخپله ویپیژني ، هغې ته پراختیا ورکړي او په پای کې ورڅخه نتیجه ګیري هم وکړي .
ددې میتود ښه والی دادی چې دښوونکي پرځای پخپله دټولګي ماشومان ددرس په بهیر کې فعال وي ، فکر کولو ته هڅیږي او دمسلو له پاره د حل لارې او چارې لټوي . ښوونکی ددې میتود په کارولو سره هم دلارښود دنده لري او زده کوونکو ته د درس په هره برخه کې د فکر کولو او دنظریو د څرګندولو وړ شرایط چمتو کوي .
ددې متیود دکارولو لارې چارې دادي چې ښوونکی باید حتما د زده کړې داسې حالت رامینځته کړي چې زده کوونکي د زده کړې په بهیر کې له یوې پوښتنې او پرابلم سره مخامخ شي . دلته د پرابلم مانادادہ چې زده کوونکي دې د یوې پوښتنې په اړه فکر کولو ته وهڅول شي چې دمسلې سم ځواب روااباسي .
پوښتنې باید دزده کوونکو د ذهني تکړه توبونو (مهارتونو) او سویې په پام کې نیولو سره مطرح شي ، تر څو چې هغوی د پوښتنې په تشریح او تحلیل پیل وکړي . زده کوونکي باید ددې توان ولري چې دزده کړې فرضیې دٍله بندي کړي . د همدغو فرضو له مخې باید خپل ځان وازمایي او داسې نتیجه ګیري وکړي چې په همدغو ازموینو ولاړ ه وي .
ښوونکی ددې میتود په کارولو کې د لارښود او مشاور په توګه کار کوي . زده کوونکو ته د مسلو د حل لارې پشنهاد وي . داسې پوښتنې کوي چې هغوی د هڅول شي او دمسلو د حل لارې دوی پخپله پیدا کړي .
په اکتشافي میتود کې زیاتره د مقایسوي حالتونو څخه ګټه اخیستل کیږي .
مقایسوي حالتونه دادي چې زده کوونکي دیو لړ حالاتو یامسلو سره مخامخ کیږي . بیا ورڅخه پوښتل کیږي چې ددې حالاتواو مسلو په اړه فکر وکړي اود مسلو ترمینځ ورته والی ولټوي .
لنډه دا چې ښوونکی کولای شي د اکتشافي میتود په کارولوسره د لومړنیو ټولګیو زده کوونکي د هڅوي چې دموضوعګانو په اړه ددی خپله فکر وکړي او دخپل ذهنونه او فکرونه په فعاله توګه په کارو اچوي .
دې میتود ته ځینې وخت دمسلې د حل دلارو میتود هم وایې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

عملي يا نمايشي ميتود Demonstration Method

د شيانو نمايش يا ښودل زياتره د کتنې او مشاهدې پر بنسټ تر سره کيږي .
جوته خبره ده چې کوچنيانو د يو شي په ليدلو او کتلو سره ځانګړي تکړه توبونه (مهارتونه) لاس ته راوړي.
ددې ميتود له لارې لومړی يو ښوونکی يو کار او فعاليت په عملي ډول زده کوونکو ته وړاندې کوي ، بيا هماغه کار او فعاليت زده کوونکي په ځانګړي توګه کوم چې يې ليدلی يا ښودل شوی تکراروي او سرته يې رسوي . ددې ميتود غوره والی دادی چې ښوونکی کولای شي ډيرو زده کوونکوته په لنډه موده کې زيات مهارتونه ، معلومات او تجربې وليږدوي اودوی ته ددرس بنسټيزې موضوعګانې ورزده کړي . ددې ميتود په کارولو سره ښوونکی د زده کړې بهير د حقيقي شيانو تصويرونو ، کارډونو او ماډلو له لارې پرمخ وړي . ځکه نو هغه زده کړه او پوهه چې ددې ميتود له لارې زده کوونکو ته ليږدول کيږي ددوی په ذهن کې تل پاتې او ژوندې وي .
د ښوونې او روزنې ځينې پوهان پدې نظر دي چې:
او ريدل هيريدل دي : ليدل زده کول دي او عمل کول پوهيدل دي .
د پورتنيو ځانګړتياو په پام کې نيولو سره اوس دا خبره روښانه شوې چې دتدريس نمايش اوعملي ميتود په ټولګي کې دزده کړې بهير يوه غوره ميتود دی . ددې ميتود په کارولو سره زده کوونکي فعاله او اغيزمنه زده کړه لاس ته راوړې او کولای شي چې زده شوی مطلب د عمل په ډګر کې پلی کړي او مطلوبې نتيجې ترې اخلي.

عملي يا نمايشي ميتود لاندې څلور پړاونه لري چې دتدريس په بهير کې بايد په پام کې ونيول شي :

الف : د چمتوالي پړاو

ب : د تشريح ورکولو پړاو

ج : د ښودلو پړاو

د : د ازمايښت يا ارزيابۍ پړاو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چمتوالي پړاو :الف

ددې پړاو څخه مطلب دادی چې ښوونکی باید دتدریس نه وړاندې دنمایش یا ښودلو سامان الات مخکې له مخکې د ټولګي مخې ته چمتو کړي او په ټاکلو ځایونو کې یې کیږدي . دتدریس نه وړاندې باید دغه الات اووسایل وازمایي او چک یې کړي چې سم کار وکړي . جوته خبره ده چې یو ښوونکي ته عصبي ستونزه هغه وخت پیداکیږي او کار یې له ګډوډیو سره مخامخیږي چې دښولو وسیله یا اله یا ماډل سم کار ونه کړي . ښوونکی د تدریس په بهیرکې ددې میتود د کار ټول ضروري شیان باید مخکې له مخکې چک او دښودلو لپاره یې په منظم ډول د ټولګي په وړاندې دمیز په سر کیږدي ، ترڅو چې ددرس په وخت کې پرته له ځنډه هر شي په آسانۍ سره واخلي او دتدریس په بهیر یې له ستونزو سره مخامخ نه شي .

ب : د تشریح پړاو :

په دې پړاو کې ښوونکی د ښودلو شیان زده کوونکو ته د ماډلونو ، تصویرونه کارډونو او چارتونو په مرسته وړاندې کوي او ورپسې ددغو شیانو په اړه تشریحات او توضیحات ورکوي . ښوونکی باید په پام کې ولري چې د ښوونو او یا نمایش ورکولو شیانو د کارولو په اړه تشریحات په منظمه توګه او ساده جملو کې ترسره شي او دهرې برخې د تشریح کولو پر مهال او زده کوونکو څخه پوښتنې وشي اودوی ته وخت ورکړل شي چې د شیانو او فعالیتونو په اړه معلومات ورکړي .
د عملي یانمایشي دا پړاو ډیرمهم دی ځکه چې بنسټیز شیان چې د زده کړې د بهیر د پیاوړتیا او زده کوونکو په ذهن کې د مفهومونو د ژوندي ساتلو له پاره کارول کیږي باید سم تشریح شي ترڅو چې زده کوونکي پرموضوع باندې سم وپوهیږي او وروسته یې بیا په عملي توګه تر سره کړای شي .
هر ښوونکی باید د هري لنډې تشریح وروسته له زده کوونکو څخه هم معلومات او توضیحات وغواړي تر څو چې زده کوونکي ته هم د فعالې او ګډې زده کړې شرایط برابر شي او زده کوونکي په درس کې فعاله برخه واخلي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ج : د نمایش یا ښودلو پړاو

په دې پړاو کې ښوونکي د موضوع د تشریح څخه وروسته ځینې شیان په عملي یا نمایشي توګه زده کوونکو ته ښايي . ښوونکی چې دعملي فعالیتونو په بهیر کې چې دډول ډول وسیلو او الاتو له لارې تر سره کیږي د زده کړې د فعالیت هره برخه په زده کوونکو باندې هم عملي کړي تر څو زده کوونکي دوه اړخیزه شي او فعالیتونه یواځې ښوونکی پورې محدود پاتې نه شي . جوته خبره ده چې د موضوع پیښې د تشریح څخه وروسته او بیا په موضوع او پیښه په نمایشي او عملي توګه زده کوونکو ته وړاندې کول د اغیزمنې او دوامدارې زده کړې لپاره خورا مهم کار دی .
د ښودلو یا نمایش ورکولو پر مهال ښوونکی باید زیار وباسي چې دهر زده کوونکي پوښتنو ته سم ځوابونه ووایي ، همدارنګه په هره برخه کې ښوونکی د ډول ډول پوښتنو له لارې د ټولګي ټول زده کوونکي په درسي بهیر کې شامل او ددوی لپاره په درس کې د فعالې برخې اخیستنې په زړه پورې چاپیریال برابر کړي .

د:د ازمایښت پړاو

هر ښوونکی باید دتشریح او ښودولو پړاونو څخه وروسته ټول کارونه او فعالیتونه چې سرته رسولي په زده کوونکو باندې تکرار کړي او له دوی نه په هره برخه کې توضیحات او معلومات وغواړې او په توګه خپل درس وازمايي ، که چیرې په کومه برخه کې زده کوونکي ستونزې ولري بیا دی موضوع تکرار او وروسته دی په دوی باندې عملي کړي تر څو دموضوع په مطلب باندې سم پوه شي .
دی ښوونکی (Role play) د یادولو وړ ده چې دعملي نمایشي میتود ډیر غوره لاره د نقش لوبولو کولای شي د نقش د لوبولو میتود څخه په درسي بهیر کې ګټه واخلي ددې میتود په مرسته یوه موضوع یا یوه پیښه د څو تنو لوبغاړو له خوا په عملي توګه ښودل کیږي ددې کار اغیزمنتوب دادي چې دزده ترمنځ د موضوع یا پیښې په اړه عاطفي اړیکې ټینګیږي او زده کوونکي دموضوع یا کوونکو او لوبغاړو . پیښې دتمثلولو پرمهال ځان په هماغه صحنه کې احساسوي او ژور فکر ورباندې کوي
همدارنګه ددې میتود بل ښه والی دادې چې دزده کوونکی د ژورې مطالعې او کتنې له لارې د موضوع یا پیښې ته پاملرنه کوي چې په دې توګه بې مطلب تر ډیرې مودې پورې په فکر او ذهن کې ژوندی پاتې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کيږي او د موضوع څخه مثبته نتيجه اخلي له بلې خوا دنقش په لوبولو کې زده کوونکي خپلې قواوې په تيره بيا خپل حواس په موضوع يا پيښې باندې متمرکز کوي او په پايله کې په موضوع باندې په واقعي او عيني ډول پوهيږي اود موضوع په اړه يې پوه او معلومات پياوړي کيږي .

ښوونکی کولای شي درياضي په مضمون کې په زده کوونکو باندې د دوکاندار تمثلي لوبه ترسره کړي او پدې باندې د رياضي د جمعي ، منفي ، ضرب او تقسيم عملې بشپړې کړي او په عملي توگه يې په دې مفهمونو باندې وپوهوي .

د نقش دلوبولو د سرته درسولو له پاره بايد لاندې ټکي په نظر کې ونيول شي :

۱.دنمايش دلوبولو له پاره ټاکلې موضوع په نمايشي ډول ليکل

دنمايش يا نقش لوبولود موضوع لپاره وسايل ،لوازم او شرايط برابرول -۲

۳.په نمايش کې د لوبغاړو ونډې او نقشونه ښکاره کول او موضوع پدوې باندې تمرين کول

۴.هر لوبغاړي ته ددوې دسويې په مطابق برخه ورکول

۵.دنمايش څخه مخکې زده کوونکو ته دنمايش هدفونه بيانول او دوی ته دموضوع په اړه لنډه معلومات ورکول

۶.د نمايش څخه وروسته دنمايش هدف اوموضوع په اړه بحث ، نتيجه گيري او ارزيابي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تمرین او تکرار میتود
Repeat ion and practicing Method

تمرین د زده کړې د بهیر اود زده کړې د تعمیم او تطبیق له پاره یو اغیز من میتود دی . له ډیرې مودې راهیسې له دې میتود څخه کار اخیستل کیږي . ښوونکی دتمرین اوتکرار په مرسته د زده کړې مطلبونه اومفهمونه د زده کوونکو په ذهن کې بیا له سره پیاوړي کوي او دغه زده شوي مطلبونه او مفهمونه د زده کوونکو په ذهن کې تل پاتې ساتي چې کولای شي چې په عملي ډګر کې ورڅخه پوره ګټه واخلي.
تمرین بیلا بیل ډولونه لري چې ځینې یې دادي.

الف :ـ حفظي تمرین :

دا یو ډول طوطي وار یا بلبل واد تمرین دی یوازې دیوه شي د حفظ کولو له پاره سرته رسیږي چې پکې د تفکر او تعقل ونډه ډیره لږه ده . په عنعنوي ډول د ضرب جدول زده کړه یو ډول تکراري یا حفظي تمرین دی . په دې ډول تمرین کې زده کوونکي یو مطلب له ډیرې محدودې مانا سره تکرار په زور ذهن ته سپاري او اصلي مطلب او مقصد ته دومره پام نه کوي .
مثلآ یو زده کوونکی ممکن دنیل دسیند اوږدوالی په تکراري ډول حافظې ته وسپاري ، خو په دې خبره ونه پوهیږي چې دنیل سیند چیرته دی ؟ مصر په کومه لویه وچه کې پروت دی ؟ د مصریانو په اقتصادي ژوند کې دنیل درود ونډه څومره ده ؟ او داسې نور .

ب: استنباطي تمرین:

دا تمرین له علاقې استدلال مباحثې او د نویو نویو مفهومونو او موقیعتونو له کارولو سره اړه لري. سره له دې چې د تکرار ونډه په استنباطي میتود کې هم شته ، خو دغه تکرار یوه بڼه نه لري. دغه تمرینونه یو له بل سره په توپیر کې د یوې موضوع یا مفهوم په شا او خوا راڅرخي ، کوم تمرینونه ، چې د هندسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

قضیو په اړه تر سره کیږي او همدا راز هغه مسایل چې زده کوونکي یې پر قضیو او دلایلو باندې تر پوهېدلو وروسته حلوي ، استنباطي تمرینونه دي.

ج: مرور

دا تمرین په هغو مطلبونو باندې د پوهې د پیاوړي کولو لپاره تر سره کیږي ، چې مخکې زده شوي او یاً درس ورکول شوی وي ، مرور تل د خلاصه کولو یا د کره کولو ، ترسیمولو او طرحه کولو تکړه توبونو (مهارتونه) سره غاړه وي ، په یو درسي موضوع یا مطلب بیا له سره مرور کول په ذهن او عمل کې د موضوع او مطلب د بیا ژوندي کولو او تازه کولو په مانا ده ، د مرور په مرسته زده کوونکي کولای شي ، چې د درس ځینې برخې چې هېرې شوې وي ، بیا له سره پرې وپوهېږي او پوهه په ذهن او عمل کې تلپاتې وګرځوي.

د: عملي کولو تمرین:

دا د خوځنده (حرکتي) او تخکنیکي تکړه توبونو (مهارتونو) د حاصلولو لپاره سرته رسیږي ، ورزشي تمرینونه او د کسبي او حرفوي تکړه توبونو د زده کړې تمرینونه ، عملي تمرینونه دي ، چې په ځانګړتیاوو باندې مخکې خبرې شوي دي.

ښوونکی باید د تمرین لاندې سپارښتنو ته پام وساتي

۱-زده کوونکي باید د تمرین اړوند هدفونه درک کړي او په دې وپوهېږي ، چې د څه لپاره تمرین سرته رسوي.
۲-د تمرین مهال باید ډېر او ستړی کوونکی نه وي او داسې نه شي ، چې یو ساعت تمرین په دوو ساعتونو کې اجرا شي.
۳-ښوونکی باید له هغو ښوونیزو مفهومونو او مقصدونو څخه خبر وي ، چې د ده د درس په برخه کې ارزښت لري ، د درس د ارزښت ښودنې لپاره زده کوونکو ته تر اندازې ډېر تمرینونه سپارل مناسب کار نه دی ، د تمرینونو حجم باید د زده کوونکو د اړتیاوو او سویې سره سمون ولري ، د درس د بېرته

(c) ketabton.com: The Digital Library

غبرګولو یا ببرته ویلو په خاطر باید د مطلب له حفظ کولو څخه ډډه وشي ، یآنې حفظ کول باید هدف نه وي ، ځکه د یو مطلب حفظ کول تل د هغې د پوهېدلو په مانا نه ده ، خو که چېرې د یو مطلب او مفهوم حفظ کول د درس په هدفونو کې وي او د نورو مطلبونو له درک زده کړې او وربانديې پوهېدلو سره مرسته وکړای شي ، نو بیا مجاز دی.

د تدریس ځانګړي میتودونه:

دتدریس د عامو میتودونو ترڅنګ ، د تدریس ځانګړي میتودونه هم شته چې د هر مضمون د ځانګړنو سره سم په درسي بهیر کې کارول کیږ ي.
هر ښوونکی باید دتدریس دعامو میتودنو ترڅنګ د تدریس په ځانګړو میتودونو باندې هم و پوهیږي څو چې دزده کړې بهیر زده کوونکو ته اغیزمنه او ډاډمنه شي د ژبې په ځانګړي میتودونو باندې وپوهیږي .
او په دې ډول اسانه او بامفهومه درس زده کوونکو ته وړاندې کړي . په دې برخه کې یو د ژبې د تدریس میتود دی چې د ژبې د ښوونکو لپاره یې پوهیدنه لازمي او ضروري ده .

د ژبې د تدریس میتود

ژبه د انسان په ټولنیز ژوند کې ستره ونډه لري اود هغه له کړو وړو مناظرو او فکر کولو سره غوټه شوې ده . ژبه د زده کړې لپاره هم ډیره مهمه ده .بې له ژبې څخه نه علم رامینځته کیدای شي ، نه څوک زده کړه کولای شي او نه هم د خپل ځان او نړۍ په هکله معلومات تر لاسه کولای شي .
د ژبې ښوونکی باید په دې وپوهیږي چې زده کړه څومره ارزښت او ګټه لري د ژبې د ښې ،اغیز ناکې او با مانا ښوونې لارې او اصول کوم دي تر څو دهغه زده کوونکي وکولای شي چې :

- په خپله ژبه په سمه تو ګه وغږیږي او اوریدونکی یې په خبرو وپوهیږي
- د خپلې ژبې د غږیدونکو په ژبه وپوهیږي .
- په خپله ژبه لیکلي آثار سم ولولي او په مانا یې پوه شي .
- په خپله درس سم لیکل وکړي چې خلک دده لیکنې ولولي او پرې پوه شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پام وړ ده چې د ژبې په زده کړه کې څلور تکړه توبونه (مهارتونه) نغښتي دی چې هغه دادي :
۱.داوریدلو (غوږ نیولو) تکړه توب
۲.دغږیدلو یا خبرې کولو تکړه توب
۳.د لوستلو تکړه توب
۴.د لیکلو تکړه توب
د ا څلور ګوني تکړه توبونه (مهارتونه) د ژبې د مهمو اساساتو څخه شمیرل کیږي .
د ژبې ښوونکي دنده لري چې نومړو تکړه توبونه ته په ځانګړې توګه پاملرنه وکړي ، ترڅو یوښه او ریدونکی ، ویونکی ، لوستونکی او لیکونکی وروزو .

الف :ـ د ژبې لومړی تـکړه توب اوریـدل :

اوریدل له غږ سره اړیکي لري . غږ په هوا کې د یو جسم له رپیدو ، اهتزاز څخه پیدا کیږي . کله چې یو جسم ورپول شي د هر جسم د چاپیریال هوا دمتحدالمرکزپه څپو کې خوځیږي اوداوریدونکی غوږونوته رسیږي . اوریدونکي غوږونه داوریدلو دحس عصبي مزو په واسطه دغه غږیزې څپې دهغه مغزوته لیږدوي او مغزه یې دهغه غږونو سره چې په کې ذخیره کړي دي تشخیص او پیژني دغه ټولی عملې ته اوریدل وایې.
یا اوریدله هغه غږونه چې فوري د صوتي غړو په واسطه تو لیدو او مونږ یې اوریدولو مهارت په واسطه احساس کوو دې ته اوریدل وایې .
یا په بل عبارت : هغه غږونه چې د صوتي جهاز په واسطه موږ ته رسیږي اوریدل یې بولي اورید ل د ژبې د څلورو تکړه توبونو څخه لومړی تکړه توب دی اودا تکړه توب د لومړي ځل لپاره د مور له غیږې څخه شروع کیږي .
څه وخت چې یو کوچنی ماشوم نوی نړۍ ته راشي نومور ورته په مختلفو لارو او طریقو سره خپله مورنۍ یا پلارنۍ مینه په اوازونو ، کلمو ، جملو او عبارتونو سره بیانوو . که څه هم په دې وخت کې کوچنی ماشوم په هیڅ نه پوهیږي ، خو سره له دې هم خپله لوږه ، تنده ، درد د ژړا په واسطه څرګندوي اوموریې پوهیږي چې دماشوم یې څه شي ته حاجت دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

داوریدلو (غوږنیولو) هرفونه :

۱.د غږونو ، هجاګانو ، کلمو ، عبارتونو او جملو په تلفظ ، آهنګ او مانا وو پوهیدل
۲.د لغتونو ذخیره زیاتول
۳.د خبري کولو ځای او موقع پیژندل ، په مناسب وخت کې دنورو خبرو ته غوږ نیول او ورته ځواب ویل
۴دنورو په نظریو او عقیدو باندې پوهیدل
۵.د نورو د ګټورو تجربو په باب معلومات ترلاسه کول او دهغو په مرسته خپلو فکرونو ته وده او پراختیا ورکول .

مخکې له دې چې ماشوم ښوونځي ته راشي ، دمور غږونه او ورپسې د کورنۍ دنورو غړو غږونه اوري او ورو ورو دهغوی غږونه کلمې او جملې په غیر مقصودې توګه زده کوي .

په ښوونځي کې د ماشوم د اوریدلو مهارت ته وده ورکول په بیلا بیلو طریقو سره کیږي.

ښوونکی کولای شي چې ماشومانو ته کیسۍ ووایي چې حل یې کړي ، قصې ورته وکړي اوماشومان دې بیا ووایي ددې لپاره چې دماشومانو زړه تنګ نه شي ، ښوونکی باید په ساده ژبه د ماشومانو دسویې سره سم په ورین تندي او ظرافیت ، په نرمه ، پسته او خوږ ګړدود خبرې وکړي . په تدریس کې دې داسې مواد وړاندې کړي چې د ماشوم د چاپیریال د غوښتنو سره سمون ولري . داسې مواد باید جالب وي اودماشومانو پاملرنه متمرکزه کړای شي .

ښوونکی باید اوریدلو لپاره دماشومانو سره په لاندې توګه مرسته اوکمک وکړي او لاندې نقطې دې په نظر کې ونیسي

۱.ښوونکی دې دوینا په وخت داسې څه ووایي چې د غوږنیولو ارزښت ولري
۲.دوینا په وخت کې دې یو ښه پلان ولري څو دماشومانو توجه ځانته جلب کړي .
۳.ښوونکی دی داسې یو شی ووایي چې په هغه کې یو هدف پروت وي .
۴.په ډیرو ساده او مناسبو الفاظو باندې دې خبرې وکړي څو چې زده کوونکيورباندې پوهه شي او داو ل سره برابر وي .
۵.په ټولګي کې دی ښه په زړه پورې فضا مینځته راوړي ترڅو ماشومان د ښوونکي خبرې واوري
۶.ښوونکی باید په داسې ځای کې ودریږي چې درنا مخه ونه نیسي څو چې دماشومانو سترګې خرابې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه شي .
۷.دماشومانو دناستې ځای باید مناسب او ارامه وي .

داوریدلو لپاره یو شووړاندیزونه :

به لومړي خت کې دالاندې لارښونې تر سره کړئ:
۱.ماشومان دی ټولګي کې دښوونکي اوازونو ته غوږ کیږدي او هغه دې واوري .
۲.ماشومان دې بهر بوځي او هلته دې مختلف اوازونه واوري او هغه دې وپیژني .
۳.ماشومانو ته دې مختلف اوازونه واورول شي اوهغوی دې غوږ ورته ونیسي او ماشومان دې یو غږ له بل څخه بیل کړئ.
۴.ماشومانو ته دې ورته کلمې چې هم قافیه وي تکرار کړئ.
۵.ځینې لارښونې تعقیب کړئ.
۶.داوریدلو ځینې تمرینونه (لوبې) اجرا کړئ یعنې یوه کوچنې لوبه چې په هغې کې ځینې کلمې او جملې وي تکرار کړي ، او بیا دې هغه کلمې ، جملې له زده کوونکو څخه پوښتنه وکړي.
۷-ماشومانو ته دې په یوه ځانګړې موضوع کې یواځې یو ځل لارښوونه وکړي او بیا دې دهغه پوښتنه وکړي او زده کوونکي دې ځواب ورکولو ته مجبور کړي ترڅو زده کوونکي اوریدلو لپاره اړتیا احساس کړ ي .
۸.ښوونکی دی په لوړ اواز اوریدلو لپاره دفتاً یو پراګراف ووایي او په دې پراګراف کې دې د زده کوونکو څخه پوښتنې وکړي .
۹.د ټیپ شوې الې په واسطه ځینې اوازونه ماشومانو ته واورول شي او په هغه کې داوزوکوونکي حالت معلومول .

۱۰.دورځپاڼې یوه برخه چې له رادیو له خوا خلکو ته اوریدل کیږي په هغه حصه کې له زده کوونکو څخه معلومات وغوښتل شي .
۱۱.ځینې لوبې دې اجرا کړي او په هغې کې دې ځینې ځانګړې کلمې او مفاهیم له ماشومانو څخه پوښتنه وکړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغوږنه نیول علتونه :

- ماشومان د ښوونکي په خبره چې دی څه وایې سم نه پوهیږي .
- شاید د ښوونکې اواز په کافې اندازه (اوچت ،کښته) او ساده نه وي. څو زده کوونکي یې په خبرو باندې پوه شي .
- ماشومان کوښښ کوي چې ډیر زیات له وخت نه کار واخلي ، څو هغه څه واوري فکر یې تحلیل کولای شي .
- که چیرې ښوونکی داسې کلمې استعمال کړي چې دزده کوونکو له سویې څخه اوچتې وي نو ماشومان غوږ ورته نه نیسي .
- ښوونکې باید د زده کوونکو علاقه او په زړه پورتیا پیدا او په موضوع په زړه پورې کړي . که نه زده کوونکي غوږ ورته نه نیسي .
- له بعضو زده کوونکو سره ځینې نورې موضوعګانې موجودې وي او زده کوونکي په همغه موضوع کې فکر او چرت وهي نو په دې وخت کې هم زده کوونکي د ښوونکي خبرو ته غوږ نه نیسي .
- کله کله داسې هم کیږي چې یوه موضوع زده کوونکي څو وارې وي او یایې هغه موضوع په تیر وخت کې لوستلې وي ، نو په دې حالت کې دتکرار په وجه زده کوونکي د ښوونکي خبرو ته غوږ نه نیسي .
- کله داسې هم پیښیږي چې زده کوونکي ځانته شخصي نظریې او مفکورې لري او د ښوونکو له نظریاتو سره هم عقیده نه وي له دې امله د اوریدلو لپاره ځانګړې په زړه پور تیا نه ښکاره کوي.
- بعضې وخت داسې هم کیدای شي چې خپله ښوونکې ددرس ورکولو په وخت د موضوع غایه او موخه په ښه شان سره نه شي توضیح کولای چې دا کار هم دزده کوونکو د غوږ نه نیولو علت کیدای شي .

د یوښه اوریدنکي څواص:

۱.یو ښه اوریدنکې همیشه مؤادب او قرار وي او دنورو د خبرو په وخت کې اخلال نه پیدا کوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲.ښه اوریدونکی چپ ارام په خپل ځای کې ناست وي او شاوخوا ته بې ځایه حرکت نه کوي .او همیشه یې توجه د ویونکي خواته وي .
۳.ښه اوریدونکی مهمې نقطې تعقیبوي او په هغه کې فکر کوي .
۴.ښه اوریدونکې د موضوع سره مینه ،علاقه او په زړه پورتیا ښکاره کوي .
۵.ښه اوریدونکی معقولې پوښتنې کوي .
۶.ښه اوریدونکې د ځینو نقطو په اړوند زیات شواهد او دلایل غواړي .
۷.ښه اوریدونکی د ویل شویو شیانو په اړوند خپل قدرت او لیاقت ښکاره کوي .

په یاولرئ چې د یو ښوونکی په توګه په ټولګي کې دنظم او دسپلین په غرض په اوچت اواز خبرې ونکړئ.
که چیرې زده کوونکي غالمغال کوي ، ښوونکی دې ورو خبرې وکړي او خپل اواز د زده کوونکو له اوازونو څخه اوچت نه بلکې په متوسط شکل سره دې خبرې شروع کړي .

ب ـ دخبرې کولو یا غبږیدلو تکړه توب(مهارت) :ـ

د ژبې دوهم تکړه توب خبرې کول دي ، اودا تکړه توب باید په زده کوونکو کې تقویه شي دخبرو هغه طبیعې حالت چې زده کوونکی ورسره اشنادی هغه معمولي او عادي خبرې کول دي .کومې چې دوې یې د خپل پلار ، مور ، ملګرو او دوستانو سره کوي .
ماشوم تر څلور پنځو کلونو وروسته په خپله مورنۍ ژبه کې یوه اندازه لغتونه ، عبارتونه او جملې زده کړې وي .کله چې په ښوونځي کې شامل شي په خپله مورنۍ ژبه خبرې کولای شي خو دومره واضیح نه .ښوونکی هڅه کوي چې دماشوم دغه تکړه توب ته نوره هم وده او پراختیا ورکړي .
د ځینو تلفظ څرګند او واضیح نه وي ، د ځینو ژبه نښلي او ځینې نور د اوازو په تلفظ کې مشکلات لري .دوې نه یواځې په خبرو اترو کې تکلیف لري بلکې د ژوندانه په مختلفو برخو کې لکه ټولنیز پرمختګ ، ذهني رشد او هیجایي پرمختګ کې یې خنډونه او بندښ لیدل کیږي .
همدارنګه دزده کوونکو استعداد یو دبل څخه توپیر لري په دغه ټولو برخو کې باید دزده کوونکو سره مرسته وشي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غبرېدلو د تکړه توب موخې :

۱.ماشوم د غبرېدلو په مرسته سم فکر وکړي او خپلې نظريې چې دهغه پوهې اودرک محصول دي بيان کړي.
۲.خپلې اړتياوې او غوښتنې په بشپړ ډاډ ، ازاده توګه او روانه ژبه ووايي .
۳.له خپلې پوهې سره سم په ټولنيزو بحثونو او مناقشو کې ګډون وکړي .
۴.د موضوعګانو په بيانولو کې خپل نوښتګر ځواک ، صلاحيت او تکړه توبونه وکاروي .
۵.له اړتياوو سره سم کلمې او اصطلاح ګانې په صحيحه توګه زده او سم يې تلفظ کړي . چې عبارتونه او جملې سمې او په مناسب ډول ولولي .
۶.نظمونه په شعري ګړدود ووايي.

د ښوونکي يو اړخيزه خبرې ماشومان په خبرو نشي راوستې ،ښوونکی بايد داسې فعاليتونه په ټولګي کې رامنځته کړي چې ماشومان په خبرو راولي او پورتنې هدفونو ته پراختيا ورکړي .
د بيلګې په توګه : کيدای شي چې ښوونکی ياماشوم يوه کيسه ووايي. بيا ښوونکی يا ماشوم پخپله دهغې کيسې په اړه يو له بل څخه پوښتنې وکړي او ځوابونه سره ورکړي . يا داچې ښوونکی ماشومانو ته لارښوونه وکړي چې په ټولګي کې ځينې فعاليتونه د ډرامو او ډيالوګونو په بڼه تمثيل کيږي .
داهم کيدای شي چې ښوونکی يو تصوير چې بيلابيل شيان ، فعاليتونه او منظرې په کې انځور شوې وي پر توره تخته او ديوال وځړوي او دماشومانو د ذهني سويې په پام کې نيولو سره دوی ته وخت ورکړي چې هر يو په خپل وار سره خبرې پرې وکړي . همداراز ښوونکي ته ښايي چې په دې فعاليتونو کې ټولو ماشومانو ته مساوي اوبرابره ونډه ورکړي . که ځينې زده کوونکي د خبرې کول حرات ونه لري او يا څه تورې نيمګړتياوې ولري له حوصلې ، زغم او مهربانۍ څخه دې کار واخلي او هر زده کوونکي ته موقع برابره کړي چې په فعاليتونو کې ونډه واخلي په درسي موضوعګانو باندې وغبرېږي اوتمرينونه سرته ورسوي. له بلې خوا ښوونکی بايد زده کوونکو ته داسې چاپيريال برابر کړي چې پرته له ويرې خپلې نظريې او وړانديزونه ددرسي موضوعګانو په اړه ووايي او هيڅکله له ښوونکو څخه د بيرې او ډار احساس ونه کړي . ښوونکي ته هم لازمه ده چې له زده کوونکو سره داسې چلند وکړي چې ماشومان ورته د يو زړه سواندې لارښود ،مشر او دوست په سترګه وګوري . خپلې ستونزې ورته وويلای شي او دتمرينونو او فعاليتونو د اجراکولو پرمهال وار خطا نه شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خبرو کولو لپاره څولارې په لاندې ډول سره دي:

ورځنۍ محاورې ، د تیلیفون د استعمال لارې ، راپورنه ترتیببول او ارایه کول .
داستان ولیکل او ویل ، غیرې رسمي خبرې او اترې ، ځینې تمثلي شیان ښودل اودهغوی شرحه اعلانونه ترتیبول او ویل یې. ښوونکې کولای شي چې د ځینو نورو شیانو څخه کوم چې د زده کوونکو په شوق او ذوق پرسویه بابروي ترتیب او زده کوونکو ته وړاندې کړي .

الف ـ د تیلیفون داستعمال طریقه :ـ

تیلیفون دهغه مناسبو وسایلو څخه دی چې دخبرو د پرمختګ او پیغام د ژر رسولو لپاره ورځنې کار اخستل کیږي .
ښوونکی کولې شي چې زده کوونکي د تیلیفون په استعال باندې پوه کړي ددغه کار لپاره اساسي او مناسبه لاره داده چې د ټولګی له زده کوونکو څخه دوه تنه انتخاب کړي . یو زده کوونکی د ټولګي په یو کنج او بل یې په بل کنج کې ولاړوي او دغړون کوونکي په ډول دې خبرې وکړي.
ښوونکي ته دا لازمه ده چې زده کوونکو ته د تیلیفون کولو د غه لاندې ټکي ورزده کړي :
د تیلیفون دغوږي (ګوشک) د اخستلو سره سم خپل ځان معرفي کړي او وروسته دې و مخاطب نوم او ځای پوښتنه وکړي .
لکه : زه (خاتول) یم . تاسې څوک یاست ؟
غوږې سم په لاس کې ونیسي او په څرګند ډول دې خبرې وکړي . د خبرو په وخت دې دخبرو اداب مراعات کړي . او ښې ،ښې جملې دې استعمال کړي او دمخاطب خبروته دې په غور سره غوږ ونیسي .
که چیرې مخاطب بل چا ته پیغام لیږي هغه دې په ډیره توجه سره واوري او څرنګه چې ورته ویل شوي وي په هغه شان دې مطلب سړي ته ورسوي .
دوخت دعایت کول او په تیلیفون کې خبرې کول له هغو مطلبونو څخه ګڼل کیږي چې ښوونکی باید زده کوونکي ورته متوجه کړي .
زده کوونکو ته دې په ډاګه وویل شي چې تیلیفون یو عمومي دستګاه ده نو داسې خبرې وکړئ چې دادب له چوکاټه څخه د باندې اولیرې نه دې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې زده کوونکي په ښوونځي کې د تیلیفون کولو عادت او آداب زد کړي وروسته هغه دوی په خپله د خبرو په وخت کې رعایت کوي .

ب - د راپور د ویلو طرز:

الف - ګزارش د معمول سره سم دیوکس له خوا د څو تنو لپاره تهیه او ترتیب کیږي لازمه داده چې موضوع د ترتیب کوونکو او اوریدونکو لپاره ګټوره او په زړه پورې وي .
ګزارش دهغه هدفونو لپاره ترتیب کیږي چې پخوا زده کوونکو د بحث او څیړنې وړ ګرځیدلې وي .
او په عمومي ډول سره اخباري او اطلاعي بیه او جنبه ولري .

.دګزارش لپاره دغه لاندې ټکي په نظر کې نیول کیږي :

د زده کوونکو لپاره د کتابونو ، فلمونو اونور شیانو د توجه او پاملرنه وړ ده .
د یو سفر او نابېره تګ ګزارش دهغه مطلبونو لپاره ګټور دی چې د لوستل شوو علماوو اخستل شوي وي.
دمثال په توګه دهغو شیانو تهیه چې دشکل او رنګ په برخه کې وي .
یاهغه ځانګړی شی چې د افتخار وړ ګرځیدلی وي لکه د افغانستان دجنډې رنګونه او یا دهغو رنګونو کسب او زده کړه چې د ځانګړو خاطراتو څخه بحث کوي او څیړنه کوي .
او داسې هم کیدا شي چې یو زده کوونکی د خپل نظر سره سم ځینې شیان راټول کړي چې دوستانو او اوریدونکو لپاره په زړه پورې وي . د ښو عکسونو په ښودلو او ژبې په بیان سره دې هغه موضوع په زړه پورې او ښایسته کړي .
یوه ښه لار داده یادښتونه ټول کړي ترڅو چې ګډوډې ورته پېښه نه شي او په خپله ځانګه کې بریالیتوب ترلاسه کړي . د زده کوونکو عکس العمل یو تر بله دداسې راپورنو په ترتیبولو کې په ښکاره ډول د یو بل څخه توپیر لري .
هغه زده کوونکي چې عمر یې تر نورو ډیر وي هغوې ټاکلې موضوع د خپل فکر سره سم لنډوي.
که چیرې موضوع ډیره مهمه او په زړه پورې وي نودی ته تیاریږي چې په هغه کې نوره څیړنه په زور وکړي او کوشش کوي چې دنقاش برجسته برخه یې دهنر دلارې په زړه پورې کړي .
دتحریري راپورونو په باره کې مو یو څه وویل . اوس به د شفاهي راپورنو په باره کې یو څه ووایو :

(c) ketabton.com: The Digital Library

شفاهي كزارش له هغو ګټورو کارونو څخه دی چې زده کوونکي د سمو او درستو ویلو او فکر کولو ته متوجه کوي .
شفاهي راپورونه دزده کوونکو سره د ګټورو او سمو کارونو په انتخابولو ددرست صیحیح لغتونو او غوره اصطلاحاتو او د ادب په رعایت کولو کې ډیره مرسته کوي او هم دنورو کارونو لپاره تشویق کیږي .

‹‹داستان یا ناول ویل :

هغه چې داستانونه چې زده کوونکي یې پخپله لیکي په غالب ګمان سره ددوې شخصي تجربې دهغوی تحلیل او تصور په هغه برخه کې ډیر لاس لري او مهم نقش لوبوي دا ډول تازه او نوې داستانونه چې د زده کوونکو له خوا لیکل کیږي په زړه پورې دي . دداستان لیکل ځانته یو ټاکلی وخت لري ترڅو زده کوونکي ورته تشویق کړي د یوې کورنۍ پیښې په باره کې یا هغه کارونه چې د جمعې په ورځ مینځ ته راځي او یا هغه لوبې چې د څلورو فصلونو په تیریدو سره سرته رسیږي لکه ډنډه توپ لوبه ، لامبو ، علمي سفرونه او دهغه شیانو په باره کې چې خورا مهم وي نو داستان دی . په دغه ډول موضوعګانو کې ولیکل شي .
ښوونکی کولای شي چې کوم وخت دا ډول داستانونه له زده کوونکو څخه اورې نو له هغو نه د یو بل کوچني او په زړه پورې داستان ولیکي او هغه داستان دې زده کوونکو ته ووایې .
په دغه ډول سره ښوونکی کولای شي چې دتحلیل له لارې زده کوونکو داستان لیکلو ته تشویق او متوجه کړي.
دبلګې په توګه: که چیرې یو زده کوونکی ښوونځي ته یوه (سویه) رواړي او خپلو ملګرو ته یې وښایي نو په دغه وخت کې دې ښوونکی دلږ وخت څخه کار واخلي اوزده کوونکو ته دې ووایې .فکر وکړې چې دا(سویه) ژوندې راځي چې ددغې سویې په باره کې داستان ولیکو .په دې ترتیب سره زده کوونکي د سویې په باره کې ځینې مطلبونه وایي او نور زده کوونکي وربانديې یو څه زیاتوي چې په دغه شان یو داستان لیکل مینځ ته راځي .
ښوونکی دې خپل زده کوونکي حقیقي داستان لیکلو ته متوجه کړي .
برعکس که چیري داستان تخیلي بڼه ولري کوښښ دې وکړي چې د حقیقی ژوند نتیجه ورڅخه لاس ته راوړي .
ښوونکی دې خپلو زده کوونکو ته وړاندیز وکړي او له هغو نه دې وغواړي چې خپلې هیلې د خوب دلید په شان څرګند کړي .
یا دې داسي تصور وکړي چې د داستان لیکلو یو قهرمان دې دمشال په ډول که چیرې د سلیمان«ع»

(c) ketabton.com: The Digital Library

غمی دهغوی په لاس کې وي څه به يې پرې کول ؟
نو ددې لپاره چې زده کوونکي پخپله داستانونه وليکي او په دغه لار کې پرمختګ وکړي نو لازمه ده چې ددوی د تخيل جنبه تربيه او وروزل شي . ځکه چې داجنبه تر هرڅه ډير زيا ت ارزښت لري .هغه داستانونه چې زده کوونکي يې ليکي په لومړۍ مرحله کې هغه ډې ګډوډوي او دوی ته زياته توقع هم نه کيږي.
دا ځکه چې وروسته له هغه ورو ورو د ښوونکي په توجه دمکمل وايي او منظم توب ښه غوره کوي .

دداستان ليکلو غوره ټکي داري:

د زده کوونکو دبيان پرابلم ،د لفظونو جوړښت ، هدف او موضوع دداستان غوره خصوصيات دي او په زړه پورې توجه غواړي .
دداستان قهرمان دخورا مهمو خواصو څخه ګڼل کيږي يعنې قهر مانانو ته دې پوره پاملرنه وشي .
داستان هغه وخت ډير جالب دي چې داوريدونکو شوق(علاقه) ،ذوق او تحريک ځان ته واړوي .
په کوم داستان کې چې نوې عقيدې او حساسې نظريې موجودې دي نو جازبيت درجه يې هم ښه وي .
د ساده لغتونو او جملو تړل يو تربله دداستان موضوع خورا ښايسته کوي نو لازمه ده چې زده کوونکي د لغتونو يوه لويه پانګه ولري.چې په تدريجي ډول سره دداستان ليکلو په وخت کې په کار واچوي . دا ځکه چې دلغتونو په کار اچوي. دا ځکه چې دلغتونو په کار اچولو سره دداستان موضوع ډيره اغيزمنه او په زړه پورې کيږي .
زده کوونکي هم کوښښ کوي چې داسې داستانونو ته شوق او علاقه پيداکړي او په خپل وار سره خپلو داستانونو ته مناسب عنوانه غوره او پيداکړي .
هغه څوک چې دداستان ليکلو په باره کې وليکل شوه د رهنما ښه لري او ښوونکی کولای شي چې د خپل ابتکار سره سم دداستان ليکلو موضوع نوره هم ګټوره او په زړه پورې کړي او زده کوونکوته يې ورزده کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپل مینځ کې خبرې اترې یا غیر رسمي خبرې او ورځنې محاورې:

غیر رسمي خبرې په عمومي صورت سره یو شفاهي غور او تعمق دی چې دیوې موضوع او یا څو موضوع
ګانو په باره کې دیو ګروپ او ډلې له خوا مینځ ته راځي او یو خاص هدف لري چې هغه تربحث او
څیړنې لاندې نیسي .
غیر رسمي خبرې هغه لومړی په زړه پورې تدبیر دی چې د ښوونځي په لومړنیو ټولګیو کې او لومړنیو
ښوونځیو کې ورڅخه استفاده کوي. دا خبرې یو مروج پلان لري چې ټاکلی ګروپ دهغو مشکلاتو او
خنډنو ته متوجه کوي او تر غور لاندې نیسي ورو ورو دهغو عملي کول صورت مومي.
چې په سر کې یې یو ښوونکی او یا یو تکړه زده کوونکی د رهنما په ډول کار کوي .
غیر رسمي خبرې او عامیانه مناقشه دیوې دیوې پوښتنې او یوې خبرې څخه منشا اخلي
او ورو ورو یوې نتیجې ته رسیږي ،لکه : د خپل هیواد دځینو ملي ورځو په باره کې پوښتنې کول دبیګې
په توګه دخپلواکې ورځ ،د ثور اومه ، اتمه ، ځکه خلکو دژوند چارې داجتماعي علومو له مطالعې نه
زده کړې دي او ورڅخه استفاده کوي .
اونړیوال جریانونه ، د سولې خبرې ، اقتصادي کنفرانسونو او دملګرو ملتونو غونډې دیو واقعې اواصلې
دیالوګ په شکل ترتیب کولې شي.
هغه ټولګي چې دخپل هیواد دخوشحالۍ او نیکبختۍ په برخه کې څه اوریدلې وي هغه دې دیو
دیالوګ په شکل ترسیم کړي . کیسې دې جوړې کړي او هغه دې ولیکي .
سپورت او موزیک ته دې هم پکښې برخه ورکړي او دغه فعالیتونه دې د زده کوونکو مور او پلار ته هم
وړاندې کړي .
وروسته دې دغه مواد نورو ښوونځیو ته ور وښودل شي .
همدا ډول زده کوونکي د ځان لپاره کالي او جامې جوړې کړي اونمونې دې دننداري دپاره کیږدي.
د پورته لوستل شوو شیانو تکامل د زده کوونکو د سویې په لوړولو کې په زړه پورې رول لوبوي .

ورځنې محاورې :

دخبرو هغه معمولي اوعادي ډول دی چې دلوبو په وخت کې ، د سلام علیکم په وخت کې همدارنګه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېژندګلوي په وخت کې له اشنایانو ،دوستانو ، ملګرو ، همدارنګه د عامو خلکو سره دخبرو په وخت کې ورڅخه کار اخستل کیږي .
همدارنګه دښوونځي سامان الاتو دبرابرولو په وخت کې د حیواناتو او نباتاتو دلیدنې او مشاهدې په وخت کې ورڅخه ګټه اخستل کیږي .
که چیرې ښوونکی په مستقیم ډول سره په دغو خبرو کې ګډون نه کوي نه دې کوي ، خو دماشومانو خبرو کولو اوغوږ نیولو ته دې ډیر متوجه وي .

ج ـ لوستل Reading

لوستل هغه کیلي ده چې دکتابونو او چاپ کړي موادو دروازه دانسان په مخ خلاصوي اوانسان ته دخپلواکې زده کړې زمینه برابروي ، په حقیقت کې لوستل دښوونې اوروزنې یوبنسټیز توکی دی چې دهغې پرته دکتابونو او له ښوونیزو اوروزنیزو منابعو څخه ګټوره اودوامداره ګټه اخیستل کیدای نه شي .
دزده کوونکو دپوهې هر اړخیزه پراختیا په لوستلو سره پیل کیږي . لوستل په حقیقت کې د ښوونې اوروزنې زیر بنا بلل کیږي . که چیرې یو زده کوونکی په لوستلو کې قابل نه وي نو هغه په تاریخ ، جغرافیه ،ساینس اونور مضامینوکې څه شی نه شي زده کولای . څوک چې په لوستلو کې کمزوری اوضعیف وي نونه شي کولای چې په ښوونه اوروزنه کې پوره برخه واخلي .
.ذهن ته دصوتي سمبولونو اوانځورونو دمفهومونو لیږدول ،هغه په ژبه راوړل او دسمبولونو او آوازونو څخه مفهوم اخستلو ته لوستل وایي .

یو ښه لوستونکی کوم دی ؟

یو ښه لوستونکی په دغه لاندې شیانو باندې قادر وي:
۱.څه لولي په مانا اومفهوم باندې پوهیږي . یواځې د کلمو تلفظ کول دلوستلو مانا اومفهوم نه لري ترڅو چې لوستونکي ته دکلمومانا اومفهوم ورته معلوم نه وي .
۲.په هغو ټکو اوعلامو دې پوه شي چې په لوستلوکې ورسره مخامخ کیږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه :(؟) .(.).(.).(!) .(...).(،) اوداسې نور ،اودمطلب لنډيز چې دکتاب په وروسته برخه کې لوستونکی
بايد هغو نقشو ګرافونوباندې پوه وي چې دتحريري موادودتشريح کولو په وخت کې ورته متوجه وي .
۳.ښه لوستونکی دکتاب دټولو مفرداتو سره لکه :لړليک ،عنوانونه او ځينې نورو شيانو باندې پوهيږي .
۴.ښه لوستونکی هغه دی چې دلوستلو په وخت کې د لوستلو طريقې په نظر کې ونيسي او کار دې ورڅينې واخلي . يعنې ديوې لنډې اواسانې کيسې په لوستلو کې دې له تيزيې څخه کار واخلي خو علمي حقايق اوهغه ځايونه چې ډير مهم او پيچيده وي يادداشت او ياد کړي.
۵.لوستونکی دې د لوستلو سره مينه اوعلاقه ولري .ښوونکی دې د خپلې پاکې دندې له مخې دا پر ځان لازمه وبولي چې زده کوونکو ته هغه لارې ورزده کړي چې ددوې سره دلوستلو په وخت کې مرسته کوي اوهغه مرستې په لاندې شکلونو کيدای شي .
۱.څو ساده کتابونه دې په لومړي وخت کې دنده ورکړي څوچې پخپله يې ولولي اوبيا دې دورکړ شوو کتابونو څخه دهغوی دپوهې په تناسب له هغو کتابونوڅخه څوعنوانونه انتخاب او په ټولګي کې دې ووايي .تر څو چې دلوستلو قوه يې پرمختګ وکړي .
ددې پرمختګ لپاره دې ورځپاڼه ،مجله او ساده کتابونه انتخاب کړي اوپه زده کوونکو باندې دې تکرار ولولي . دغلط تلفظ او بې ځايه توقف او ځينو نورو اشتباهګانو مخه دې ونيسي ورته دې اصلاح شي .
همدارنګه دکلمو استعمال په مناسب ځای کې دجملو طرز او دجملو ترکيبونه دې ورته په خيال کې وساتي . ترڅو چې دزده کوونکو د لغاتو ذخيره قوي او دهغو داستعمال ځای د پيژني .
ترکومه حده چې په زده کوونکو کې دلغاتو پانګه زياتيږي په همغه اندازه د زده کوونکو علمي سويه لوړيږي .
همدارنګه کوښښ دې وشي چې دفکر تمرکز د لوستلو په وخت کې زده کوونکو ته وښودل شي .
په لومړنيو زده کړوکې لوستل په دريو پړاوونو کې ترسره کيږي په لاندې ډول دي :
۱.د توجه اوذوق رابلل:
پدې پړاو کې ښوونکی بايددلوستلو لپاره د زده کوونکو ذوق او پاملرنه وپاروي ،
ښوونکی پدې برخه کې کولای شي ددرس په پيل کې په زړه پورې کيسو ،پيښو او نورو په زړه پورې څيزو په ښکاره کول يا ددرس دموضوع دعنوان په اړه ډول ډول تصويرونه وښي او په دې توګه ددرس په اړه د زده کوونکو ذوق وپاروي او ددوی پاملرنه ددرس اصلي برخې ته واړوي.

۲.د پټې خولې لوستل:

ددې لپاره چې زده کوونکي د متنونو دسمدستي لوستلو په ترڅ کې له ويرې او ډار سره مخامخ نه شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

،دکلمو ،جملواو پراګرافونو دترکیب سره اشنا او په لوړ اواز لوستلو لپاره چمتو شي نو دپټې خولې لوستل صورت نیسي . په دې ډول لوستلو کې شونډې نه خوځیږي دخولې څخه اواز نه اوځي ،یواځې دذهن په کارولو او دسترګو په حرکاتو سره لوستل سرته رسیږي .
دپټې خولې لوستلو ښيګڼه داده چې زده کوونکي په راتلونکي کې د تیزو او چټکې لوستنې له پاره چمتو کیږي دې ډول لوستلو ته مطالعه هم ويل کیږي .
دپټې خولې په لوستلو کې زده کوونکي دهغو کلمو ،مفهمونواو جملو په برخه کې ډیر پام کوي چې لوستل او یا مانا یې ورته ګرانه وي . زده کوونکي هڅه کوي چې نوي مفهمونه دجملو دسیاق له مخې ولولي او په مانا یې وپوهیږي . که بیا هم ستونزې ولري نوهغه په نښه کوي ،دنورو زده کوونکو او ښوونکي سره دمناقشي او بحث په وخت کې یې زده کوي .

۳- په لوړ غږ لوستل:

د دې لپاره چې ښوونکی ډاډه شي ، چې زده کوونکو یې متن لوستلی او په مانا یې پوهېدلي دي ، نو متن په لوړ غږ لولي ، بیا د مفهوم اخیستنې لپاره یې یو څه پوښتنې کوي او تعریفونه سرته رسوي.
لنډه دا چې ښوونکی د یو متن په لوستلو کې لومړی باید د درس د موضوع یا سرلیک په اړه په زړه پورې خبرې وکړي ، ځو چې د زده کوونکو پاملرنه درس ته واړول شي ، بیا دې زده کوونکو ته لارښوونه وکړي ، چې د درس متن په پټه خوله له ځانه سره ولولي او مشکل لغتونه یې په کتابچو کې ولیکي یا یې په نښه کړي او وروسته بیا هر ستونزمن لغت چې د زده کوونکو له خوا په کتابچو کې په نښه شوی وي په توره تخته باندې دې ولیکي او مانا یې له زده کوونکو څخه وپوښتل شي. که چېرې ټول زده کوونکي د لغت په مانا پوه نه شي ، نو ښوونکی دې د لغت مانا پر تخته ولیکي او بیا دې متن لومړی په زده کوونکو او بیا په خپله په لوړ غږ ولولي.

د لوستلو د مهارت په وده او پراختیا کې باید لاندینۍ لارښوونې په پام کې ونیول شي:
زده کوونکي باید :

1. د لوستلو په ټولو پړاوونو کې د لوستل شویو کلمو/ عبارتونو په مانا او مفهوم ښوونېزو او روزنیزو ښېګڼو (مسلکي مالومات ، د ژوند مسایل ، اخلاقي سلوک) ښه وپوهیږي.
2. د کلمو په ترکیبي بڼو او د سمبولونو او غږونو په اړیکو وپوهیږي.
3. هڅه وکړي چې په نویو کلمو ، موضوع ، مانا او مفهوم د متنونو د قرینو له مخې وپوهیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

4. نظمونه په ښه غږ او شعري لهجه ولولي.
5. متن په مناسب او وړ غږ (نه ډېر لوړ ، نه ډېر ټیټ ، نه ډېر تېز ، او نه ډېر ګُند) ولولي ، چې اورېدونکي یې په مینه او د لچسپۍ تعقیب کړای شي ، په مفهوم یې وپوهیږي او منفي اغېزې پرې ونه ښندي.
6. ډېر غوره او کلیدي کلمې او جملې پر توره تخته ولیکي ، یا دې ښوونکی پر توره تخته ولیکي.
7. ټول وار په وار لوستلو کې برخه او ونډه واخلي.

د لوستلو لپاره تیاری:

د یوه لوستونکي لپاره لومړی شی ، چې دی ورته اړ دی ، هغه د ده د کښېناستلو وضعه ده ، چې په خورا درست او ښه ډول د کتاب په مقابل کې کښېني.
په دې مانا چې پرځنګ یا د مخې خواته دې ډېر پر کتاب ټیټ نه شي.
داسې نور حالتونه ، چې د لوستونکي صحت ته مناسب نه دي باید اختیار نه کړي.
د لوستلو په مقدماتي او لومړي پړاونو (مرحلو) کې زده کوونکي دې ته هم اړتیا لري ، چې د سترګو د حرکتونو له مخې له ښۍ خوا نه چپ لور ته غړول زده کړي او د ا کار په لاندې اصولو باندې استوار دی:
۱- د لیدلو ډېرې ساده ، بسیطې خنداورې تصویري کیسې زده کوونکو ته وویل شي او داسې لارښوونه او پرمختګ منځ ته راوړي ، چې دوی یې هیله او آرزو ولري.
۲- د یو چوکاټ په ذریعه چې د یو ښیښیي مردکي چوکاټ دې د نوموړي چوکاټ په وسط کې څو طبقې دي او پرمخ یې پلاستیک سریښ دی ، د د غه چوکاټ په متناظرو کنجونو کې سوري دي. کله چې په یوه سوري کې مردکي واچول شي ، د چوکاټ چپ خواته حرکت کوي ، تر څو چې دوهمې برخې ته راځي اما کله چې ښې خواته حرکت وکړي ، نوموړی مردکی مالومیږي ، په همدې ترتیب ورو ورو هر څومره چې غواړي د مردکي حرکت ته دوام ورکولای شي چې په حقیقت کې یوازې د سترګو حرکات د ښي خوا څخه چپ لورته په دې وسیله سره د سترګو حرکت روزل کیږي او دا زموږ یواځینۍ هیله ده ، چې د سترګو حرکتونه ورو ورو د لوستلو لپاره اماده شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- څوک چېرته ځي ؟

د صفحې ښۍ خوا ته دې زده کوونکی او چپ لور ته د هر یو زده کوونکي لپاره یو یو کور دی ، د هر زده کوونکي لپاره د دوی کورته اوږده لاره تللې ده.
اوس هر یو زده کوونکی کولای شي ، چې د ښي لور څخه نومړې لیکه چې موږ ورته لار ویلې ده تعقیب کړي ، تر څو خپل کور ته ځان ورسوي او یا دا چې له مطلب او موخې سره اړیکه ونیسي.
البته د لارې تعقیبول په ګوتو او یا نورو شیانو سره کیږي ، د لوستلو په برخه کې دا تمرین سترګې له ښي لور څخه چپ لورته روزي ، له بلې خوا د لیکلو لپاره هم مرسته کوي او ه د زده کوونکو غړو ته نظم او نسل وربښي.

د لوستلو لپاره څنګه پلان طرحه شي ؟

یو ښوونکی کولای شي چې دخپلو زده کوونکو سره د لوستلو په مهارت کې مرسته وکړي وروسته بیاهغه ته پرمختګ ورکړي . پدې برخه کې له ډیرو لاروڅخه کارو اخیستلای شي .
۱.ښوونکی کولای شي چې دخپلو زده کوونکو څخه دهم ریښه لغاتو په پراختیا کې مرسته وکړي پدې شرط که چیرې ددوی مورنۍ ژبه دکلماتو په ریښو کې ددوهمې ژبې سره ګډون او یوالې ولرې د ژبې په تدریس کې کولای شي چې عبارت ،متضادې کلمې او مترادفې کلمې سره شرحه کړي پدې شرط چې هم ریښه کلمې د یوې کورنۍ څخه وي توضیحات یې لازم دي .
مثلا: روغ ، روغتون ، روغتیا ، روغوالې اوداسې نور...
یخ او سوړ ، ویاړ او افتخار ،مرسته او کمک اوداسې نور .
لکه خپه او خوشحاله ، ژوند او مرګ ، شپه او ورځ ، دوست او دښمن :۲. متضاد لغات
ښوونکی پدې ډول له زده کوونکو سره مرسته هم کړلای شي چې دوې کوچنې او لوې کلمات وویشي
لکه پوه ، پوهنه ،ناپوه او داسې نور

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدارنګه ښوونکی کولای شي چې پروفیکس زده کوونکو ته ورزده کړي ، لکه : بې بنیاده ، بې کوره ،بې کاره ، بې موره ، نا معقول اوداسې نور .
همدارنګه سفکس لکه : پوهنتون ، روزنتون ، کلیوالي ، ولسوالي او داسې نور .
۳.همدارنګه ښوونکی کولای شي چې د زده کوونکو سره د کلماتو مانا د قیاس له مخې له موجوده شاوخوا کلماتو او یا دنورکلماتو په وسیله سره مرسته وکړي ښوونکی کله چې دمجردو کلماتو یعنې د زده کوونکو په مورنۍ ژبه سره ځواب ورکولای شي پدې شرط چې ښوونکی د زده کوونکو په مورنۍ ژبه پوه شي دازیار باید وویستل شي چې په پښتو کې دامکان په صورت سره په ساده نقشو ،ساعاتو ، کلیزو او داسې نور مناسبو شیزونو باندې زده کوونکوسره او وروزل شي او زده کوونکو ته په ځینې نظریې په شعور ډول سره د خلکو د کلتور په باره کې معلومات ورکړل شي داهم پدې شرط که چیرې دوې وکولای شي او یا یې ضرور وبولي ښوونکی کولای شي چې په لنډ ډول سره ددوې دمورنۍ ژبې په وسیله سره معلومات ورکړي .
۴.ښوونکی دزده کوونکو په درک او پوهه د مختلفو لارو څخه باوري شي او څه نا څه لاور یادونه وکړي .
۵.ښوونکی د ډیرو مختلفو سوالونو ډولونه په عینې سلسله کې پوښتنې وکړي .
دمثال په ډول : دی پوښتنه کولای شي چې ایا زلمی افغان دی!؟
دا ډول سوالونه په استفهامي ډول باید وښودل شٍي او استفهامي کلمات لکه څرنګه ؟ څه ؟ څوک ؟ چیرته ؟کله ؟ څله ؟ولې ؟ او داسې نور .
مثلا: څوک په امریکا کې اوسي ؟
څرنګه یې ؟کله راځې ؟ څه کوي ؟ څله خپه یې ؟ ولې ژاړې ؟او داسې نور .
۶.په وروستیو مراحیلو کې دی باید داسې پوښتنې وکړي :
(څنګه یا ولی)
قیاسي سوالونه د لوستلو په مواریدو کې باید وشي لکه : تاسې څه کوی ؟تاسې څه فکر کوې ؟
په همدې ډول ښوونکی داسې پوښتنې وکړي چې زده کوونکی ځوابونه د لوستلو په مواریدوکې کلمه په کلمه پیدا کړي .
ښونکی د یوې فقرې اصلي مفکوره او مقصد له زده کونکو څخه باید پوښتنه وکړي چې دوی هغه کلمات پیداکړي په یوه طریقه واضح او تشریح کړای شي . او دا وښي چې نوموړی شخص خبرې دبیرې او قهر په برخه کې دي یا هغه وضعه اوحالت چې دی پکې موقیعت لري درک کړي ښوونکی زده کوونکو ته غیری مرتبې کلمې په عباراتو او فقرو ورکوي وروسته بیا له زده کوونکو څخه پوښتنه کوي چې دوی دې په اصلي اومرتب ډول سره واړوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

څنګه يو ښوونکی د زده کوونکو دلوستلو دتيز والي ته پرمختګ ورکولای شي .

الف: کله چې دوی خاموشانه يو شی لولي ښه به داوي چې وخت د لوستلو څو چنده کم کړي .

ب : ښوونکی د وخت دکموالي په جريان کې ډيره توجه وساتي او دزده کوونکو د کلمو تلفظ ته متوجه اوسي.

ج: زده کوونکي دې تشويق شي چې دشونډو حرکات کم کړي کله چې دوی خاموشانه مطالعه کوي .

د: ښوونکی په يوه معينه غايه او مقصد کې درس ورکړي نو دوې به ضرور څو سوالونو ته ځواب پيدا کوي ، بيا ځينې کلمات ورته پيدا کړي ياکومه مفکوره يا عنوان او يا داچې يو لوی اومرکزي فکر به ورته پيدا شي دا کار د ښه ويلو او لوستلو لپاره په چپه چوپتيا سره او هم په لوړ اواز .

خو ښوونکی پخپله ځينې چارتونه ورته جوړوي اوبيا په هغه کې لدې چارتونو څخه کار اخلي .

څرنګه چې دلوستلو دمرحلو او طريقو په باره کې څه خبرې وشوي ښه به وې چې دلوستلو د ښوونې په برخه کې خبرې اترې وکړو او څو طريقې پدې باره کې هم شته چې دامکان په توګه له هغو څخه بايد استفاده وکړاې شو .

لومړنۍ مرحله يا طريقه:-

هغه مواد چې دوی زده کړي اويايې په ياد کړي دي بايد هم يې ولولي او هم يې ښه تلفظ کړي دغه لوست يا ددیالوګ په ډول ترتيب شي اويا دی ديوې سلسلي عملي جملو په رنګ سره صورت ومومي او يا داچې يوساده تمثلي کيسه دټولګي په شاوخوا کې چې پخوا زده کوونکو ورباندې بحث کړای وي په داسې حال کې چې تدريس شوې ترکيبې جملې هم پکې ترتبب او تنظيم شي ښوونکی بايد زده کوونکي ديته مجبور کړي چې دزده کړای شوي شيان ، نومونه ،بې له دې چې شيانو ته وګوري نوم يې په درست تلفظ کړي . وروسته بيا هغه مواد دښوونکي له خوا په لوړ اواز ولوستل شي په داسې حال کې چې زده کوونکي ورته په دقت سره وګوري او ښوونکی لوست تعقيبوي وروسته دښوونکي تر لوستلو زده کوونکي په ګډ اواز سره همدې طريقي په لوستلو پيل کوي دا هم ممکنه ده چې وروسته تر دي عملي د يو بل ګروپ څخه په انفرادي ډول هيله وشي چې ووايي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهمه مرحله :.

ښوونکي او يا يوه ډله د ژبې ښوونکي په ښوونځي کې اشنا کلمې او راز راز ترکيبونه ترتيب کړي وروسته يې ديوه ديالوګ په شکل سره راولي په همدې ډول دزده کوونکو سره مرسته وشي چې دا نوې ترتيب شوي مواد چې ټول اشنا اومروج عناصر پکې راغلي وي ولولي .

دريمه مرحله :.
زده کوونکي دې د داسې موادو په لوستلو پيل وکړي چې په هغه کې ځينې نامانوسه (اشنا) کلمې اوترکيبونه پکې وي دا رنګه مواد د ښوونکي يوه کميته ترتيبوي ، دلته دپام وړ خبره داده چې پدې متنونو کې اسان او ساده عبارات راغلي وي دزده کوونکو علاقه اودعمر درجه هم په نظر کې ونيولای شي د تجربې له مخې ثابته شوي ده چې که چيري (۳۰) اشنا کلمې تدريس شي نو بايد چې يوه نوې کلمه پکې راشي پدې سويه کې يوه طريقه غوره شوي ده چې دګرامري لوستلو څخه يوه برخه دعملي کار لپاره وټاکل شي .

څلورمه مرحله :.
ځيني خلک ديوه ساده کلاسيکه او يا ديوې مجلې څخه د لوستلو يو عبارت ټاکي ځيني نور خلک شته چې هغوی له دې نظرې سره مخالفت لري ، دوی وايي چې زده کوونکو ته لاډير بهتر مآخذ مارکيټونه ، بازار اود پيريدلو او پلورلو ځايونه دی . په ځانګړې توګه هغه زده کوونکي چې دوی د اصلي متن په لوستلو قدرت ونه لري او ددوی غوره مواد د تدريس لپاره مرتب مثال شي لکه ددريمې مرحلې مواد چې ولوستله شو.
پنځمه مرحله :.
منحد شوي مواد اودکتابونو ټوله نړۍ بايد دزده کوونکو په مخ و ارزه وي .
داچې پنځمې مرحلې ته زده کوونکي څه وخت رسيږي ؟ په دې ډول وايي :
ځنې زده کوونکي شايد هيڅکله دې مرحلې ته ونه رسيږي . ځکه چې دوی په خپله مورنۍ ژبه کې هم دې مرحلې ته نه دي رسيدلي. ځينې زده کوونکي دي چې د عالي ښوونځي په کلني پروګرام کې رسيږي .

۱.هغه لوستل چې په ورځو ويشل کيږي د يوې ورځې يوه برخه ده په دوو يا دريو حصو ويشلی شي تر څو چې خپلو لارو چارو ته مختلف شکلونه ورکړي شي .
۲.د لوستلو دتشويق لپاره بايد يو ډول طريقه پيدا شي چې دزده کوونکو ارزوګانې اوهيلې ددوی د تجربو په اساس په نظر کې ونيول شي . او که دغه لوست ديوې لويې کتنې يوه برخه وي نودهغې کتنې په اساس دې ترتيب ونيول شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳.د لوستلو هدفونه دې داسې ورته ووايي: څه کوي ؟ چې په راتلونکي کې به څه پيښه وشي ، راځې چې ددې کار علت معلوم کړو . يا راشی چې په دې باره کې زيات معلومات لاسته راوړو.

د ليکلو تکړه توب

د انسانانو له خوا يو شمير منل شوو حرکي سمبولونو (نښو) کښلو اورسمولو ته ليکل وايي.
هره نښه د يوه غږنمايندګي کوي چې په خپله يا دنورو نښو له ترکيب سره د بامفهومه صوتي غږونو نورواحدونه او شکلونه جوړوي . دا کوچني واحدونه کلمې دي چې دشکلونو له ترکيب څخه يې عبارت او جملې جوړيږي .
دمورنۍ ژبې دلومړي درس څخه دليکلو فعاليت او تکړه توب پيل کړي . زده کوونکي د کلمې ليکل په تخته کې مشاهده کوي اوښوونځی دليکلو ځای دی .
زده کوونکي د مورنۍ ژبې دا څلورم تکړه توب چې ليکل دي په ښوونځي کې زده کوي ماشومان دلومړی ځل لپاره د کلماتو ليکل د ګوتو په واسطه په هواکې ، او همدارنګه دکلماتو ليکل په شګه او دميز په سر دګوتو په واسطه ليکي اوليکل زده کوي او دا عمل څو څوځله تکراروي اوروسته بيا په تختواو کتابچو کې ليکل شروع کوي .
چې اول د حروفو او اسانه کلماتو په ليکلو پيل کوي چې البته د ښوونکو په وسيله کورنۍ اود ټولګي دندې ورکول کيږي او ښوونکی دنومړو وظيفو نظارت کوي اود زده کوونکو کورنۍ دندې ګوري اواصلاح کوي يې تر څو زده کوونکي ددې تکړه توب په زده کولو کې تشويق او راهنمايي شي .
ښوونکی کله چې د چارت ، فلش کارت او يا د تختې په مخ ليکل کوي نو بايد ډيره پاملرنه ولري چې ښه وليکل شي .
املا اوانشا بايد په نظر کې ونيول شي ، ددې دپاره چې د ښوونکي ليک د زده کوونکو لپاره سرمشق دی.
ښوونکی بايد په ليک کې دزده کوونکو وده او پرمختګ په نظر کې ونيسی دليکلو په وخت کې دماشومانو کښيناستل د څمکی پرمخ او دچوکۍ په سر وښودل شي تر څو ماشومان د ښوونکي دلارښوونې سره سم په ښه توګه په چوکيو اوځمکه کښيني او ليکل وکړي .
دلومړي ټولګي زده کوونکو عضلات په هغه اندازه چې لازم دی پرمختګ نه کوي.
له دې کبله حروف او کلمې په ښکلي ليک سره نه شي ليکلای نو لازم دی چې د غټو پنسلونو او داسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاغذونو چې دخط کشۍ مينځ کې يې فاصله زياته وي ورته تهيه شي ترڅو زده کوونکي وکولای شي په هغه کې ليکل وکړي .

ليک يوبطي آموزش دی چې په يوه هفته ،مياشت حتی په يوکال کې نه زده کيږي .

روحيات پيژندونکي په دې نظر دي چې ماشومان بايد مجبور نه شي که په کيڼ لاس ليک کوي خپلې رويې ته تغير ورکړي . دغه ډول مجبوري ددې سبب ګرځي چې ماشومان په ليک کې کمزوري تربيه کيږي . بايد ښوونکی د تشويق څخه کار واخلي تر څو زده کوونکی خپل دا عادت ترک کړي . دا کار دزده کوونکو په ګټه تماميږي .

ليکنه داسې يوه وسيله ده چې دهغې په مرسته سړی کولای شي خپله شخصي عقيده او فکر نورو ته څرګند کړي . که چيرې درس او ليکنه د زده کوونکو د ضرورت او علاقې سره سم وي ، ماشومان په اخيري اندازه دزيار څخه کار اخلي .

ښوونکی بايد زده کوونکي پدې مطلب پوه کړي چې دليک ستر اهميت دې سره اړيکي پيدا کوي چې دبشريت ځانګړی تاريخ د ليک د تاريخ څخه پيل کيږي چې دبشر تمدن دليک زيږنده وي .

البته دا وروستۍ خبره درسته نه ده ، خو په عنعنوي توګه مؤرخين د ليک د پيدايښت نه مخکې دورې ته لاد تاريخ نه مخکې دوره (ماقبل التاريخ دوره) وايي.

ليک د بشريت دفرهنګي موازينو په ساتنه اوانتقال کې ډير زيات ارزښت لري دنړۍ نامتو ليکوال دخپلو ليکنو په برکت نه يواځې د خپل عصر دخلکو سره خبرې کوي بلکې دراتلونکو نسلونو غوږونو ته هم خپل پيغام رسولی شي .

د روح پيژندونکو په عقيده د ليک په ښودنه کې بايد دا لاندې ټکې په پام کې ونيول شي :

۱.پريږدۍ چې زده کوونکي د ليکنې موضوع پخپله انتخاب کړي ، دخپل ذوق اوعلاقې سره سم مقاله ، شعراو کيسې يا ډرامې وليکي .

۲.زده کوونکي ته دې دليک په ښودلو کې ازادي ورکړل شي او ترممکنې اندازې پورې دې دفورماليزو او شکل پرستۍ مخه ونيول شي.

۳- د ګرامر او املا په باب انتقادي ، افراطي بڼه دې نه غوره کوي .

۴.دليک ښودنې ځينې قاعدې دي دضرورت په وخت کې په تطبيقي بڼه تشريح کړي .

۵.د ليکلو د سويې لوړول يوازې د ښوونکې دنده نه ده ؛ بلکې نور ښوونکي هم بايد د خپلو کارونو په ساحه کښې زده کوونکي ليکنو او ځيرنو ته وهڅوي.

۶.د ليکنې اساسي هدف دمفکورو انتقال دی . ښوونکي اوزده کوونکي بايد دغه اصل له نورو تکنيکونو څخه لومړی او مقدم وګڼي.

۷.کوم زده کوونکي چې په ليکلوکې تبارز وکړي دهغوی دتحسين او تقدير دپاره دې لارې او چارې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولټوي .
په عامه توګه لیکل په دوه ډول دي :
۱.تقلیدي لیکنه :چې دکتاب یا نورو لیکنو څخه لیکنه سرته رسیږي
۲.نوښتي یا ابتکاري لیکنه : د یوه شي حالت یا واقیعتونو په باره کې په خپله داشخاصو د ذهن ،فکر اوتخیل تصویرونه وي .
په زده کوونکو کې دلیکلو دمهارت د ودې ورکولو او پیاوړې کولو پر مهال ښوونکی باید لاندې ټکو ته پاملرنه وکړي :
۱.داسې لیکنه دې وشي چې لوستلونکی یې په اسانۍ سره ولوستلای شي .
۲.دهرې کلمې توری باید په خپل ځای کې څرګند او دلوستلو وړ وي .
۳.دټکو لرونکو تورو او کلمو ټکي باید په خپل مناسب ځای کې څرګند ولیکل شي څوچې په لوستلوکې زده کوونکو ته تیروتنه رامینځ ته نه کړي .
۴.په هره جمله کې باید یوه یوه کلمه بیله ،څرګنده او واضیحه ولیکل شي دبیلګې په ډول :
دا د دادا دام دی =دا.د.دادا .دام .دی
۵.زده کوونکی دې پر توره تخته لیکل شوې کلمې (ګرانې او پیچلې) په کتابچو کې یا پر توره تخته مشق کړي .
۶.زده کوونکی دې ګټورې اونوې کلمې اودهغو ماناوې (له کتاب څخه برسیره) چې د ښوونکی په واسطه پر توره تخته لیکل شوې وي خپلو کتابچو ته ورسوي .
۷.زده کوونکي دې اصلاح شوې کلمې هم خپلو کتابچو ته ورسوي بیا د په ټولګي یا کور کې هغه څو ځله تمرین کړي .
۸.د زده کوونکو له خوا سرته رسیدلې تیروتنې دې تر هغه چې نور زده کوونکي یې داصلاح کولو توان ولري ښوونکی نه اصلاح کوي .

دلیکلو لپاره ځینې تمرینونه :ښوونکی دې د کتاب له پیل څخه تر پای پورې د زده کوونکو دلیکلو دتکړه توب د پیاوړتیا له پاره دهغوی دسویې ،استعداد او علاقې سره سم زده کوونکو ته لاندنې یا نور ورته تمرینونه ورکړي .
۱.په داسې حال کې چې کتابونه یې تړلي وي ښوونکی یا زده کوونکي په خپله یو بل ته د ځینو کلمو املا وایي زده کوونکي یې پرتوره تخته یا کتابچو کی لیکي .
۲.ښوونکی متن پرتوره تخته لیکي یا په کتاب کې یوه برخه ټاکي بیا د زده کوونکو بیلو بیلو ګروپونو ته دنده ورکوي چې له هغې څخه د شیانو نومونه یا فعلونه یا صفتونه یا ضد کلمې یا هغه کلمې چې په ک یا بل کوم ځانګړي تورې پیل شوي وي ورڅخه ولیکي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳.ښوونکی زده کوونکو ته عنوان ،مثلا دخوړو نومونه ،دميو نومونه ،دورځو نومونه ،دهيواد نومونه ،دهغو کسانو نومونه چې په (م)پيل کيږي پر توره تخته ليکي ؛بيا له زده کوونکو غواړي چې هغوی له ځانه فکر وکړي او بيا دهغو اړوند نومونه ،کلمې وليکي .
۴.ښوونکی يو شمير کلمې ورکوي يا زده کوونکي ګروپونو کې يو بل ته ځينې کلمې وايي اودهغو په باره کې جملې جوړوي .
۵.ښوونکی يا زده کوونکي پخپله يو بل ته ځينې پاراګرافونه /جملې داملا په ډول وايي .
۶.زده کوونکو ته ځينې ګډې وډې کلمې ورکولی کيږي چې له هغو څخه مناسبې جملې جوړې کړي .
لکه : هلک ، دا ، سبق ،وايي ...
۷.د يوه پاراګراف دتنظيم لپاره ځينې ګډې وډې جملې ورکولی کيږي چې دمنطقي تسلسل په نظر کې نيولو سره هغه تنظيم وړاندې او وروسته کړي او يو بامفهومه عبارت ترې جوړکړي .
۸.زده کوونکو ته دنده ورکول کيږي چې لومړی يو ټاکلی عبارت /متن يا دخپلې خوښې يو عبارت يا متن ولولي او بيا دې په کتابچو کې په خپلو کلمو او عبارتونو سره د هغې مفهوم وليکي.
۹.زده کوونکو ته دنده ورکوله کيږي چې پرته له دې چې کتاب بيا وګوري د هماغې ورځې ددرس مطلب يا لنډيز په خپله ژبه کتابچو کې وليکي .
۱۰.زده کوونکو ته دنده ورکول کيږي چې يوعنوان / موضوع پخپله خوښ کړي (يا ښوونکی عنوان /موضوع ورکول) بيادې دهغې په باره کښې څو منظمې اومرتبطې جملې وليکي .
۱۱.زده کوونکو ته دنده ورکول کيږي چې په خپلو کتابچو کې پلار ،خپلوانو او دوستانو ته ليک د ښوونځې او دلارې ته رفعه يا در خواست وليکي .

تدریسی پلانونه

پلان په لغت کې تعبير او اټکل ته وايي او په اصطلاح کې د يو کار او يافعاليت سرته رسولو لپاره ذهني نقشې او تګ لارې ته پلان وايي .
درسي پلان يوه سيستماتيکه او منظمه تګ لاره ده چې دښوونکي او زده کوونکو ټول داسې فعاليتونه د سرته رسيدو په خاطره په درسي پلان (يو ساعته درسې پلان) کې د ښوونکي له خواځای کړای شوي وي .
د يوه مهال ويش له مخې وضعه شوی پروګرام په ښوونځيو کې عملي کيږي نو لوست دهماغه مظمون

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمطالبو څخه تعليمي واحد دی. چې پر همدې اساس هر لوست ځانګړې خاصې لري ، ښوونکی باید ددې مطالبو په ښه پوهولو او درک کولو کې د زده کوونکو سره زيات کوښښ او جديت وکړي .
ښوونکي ته ضروري ده چې مخکې له تدريس څخه په دقيق ډول د پروګرام د هر لوست موقيعت د کال په اوږدو کې خپل ځان ته معلوم کړي .چې دهمدې کبله ښوونکی اړتيا پيدا کوي چې دخپل کار پلان جوړ کړي .
ښوونکی دخپل کار د پلان لپاره اړتيا لري چې په پلان کې تعليمې نصاب ، دپروګرام مفردات د زده کوونکو لياقت او سوه ، دتدريس نوي روشونه ، وخت او مهال ويش ،د ټولګي فزيکي وضع ،موسم درسي کومکي مواد .... او ځينې نور ضروري اولازمي شيان په نظر کې ونيسي .
د اچې په عمومي توګه دهغوفعاليتونو دمجموعي له تصور څخه عبارت دی چې په راتلونکي کې عملي کيږي .په همدې اساس په عمومي ډول دتدريس په برخه کې له درې ډوله پلانونه څخه زيات کار اخستل کيږي .

الف ـ *طويل المدت پلان:*

هغه پلان دی چې د پروګرام ټولو عمومي موضوعګانو د سرته رسولو لپاره په کار لويږي او ديه تعليمي کال د طرح شوو موضوعاتو د وخت تنظيم او نورې ضروري اړتياوې پکې په نظر کې نيول کيږي . چې ښوونکی دغه پلان د کلني تقديمي پلان په نوم پيژني او په لاندې ډول طرح او ترتيب کيږي

د کلني تقريبي پلان طرح او ترتيب:

کله چې ښوونکی د خپل کلني کار پلان ترتيبوي باید د کال په موده کې ددرسي موضوعاتو اجرا او پرمختګ په نظر کې ونيسي ، رخصتي ، ددرسي ساعتونو شمير ، علمي سيرونه ،عملي کارونه په همدې ډول تولګي نه دباندې درسونه دمهال ويش او جنتري له مخې ښودل کيږي .
ددرسي موضوعاتو دتدريس وخت د کال په بهير کې د پلان له مخې تعينيدای شي .
په لنډ ډول د کلني تقويمي پلان په ترتيب کې لاندې لاندې ټکي په پام کې نيول کيږي :
١.په لومړي قدم کې دنوي تعليمي کال دمهال ويش په اساس دمضمون ددرسي ساعتونو شمير د ټاکل شوو ورځو سره په پام کې نيول کيږي .
٢.په دويم قدم کې ښوونکي ته باید د تعليمي کال پيل او پای واضح وي . تعليمي مياشتې باید مشخصي کړي اودترتيب شوي جدول په مربوط ستون کې يې وليکي .
٣.ښوونکی بايد دخلورنيم مياشتنۍ ازموينې ،کلنۍ آزموينې ، ددوبي او ژمي اونورو رخصتيو نيټې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظر کې ولري .
۴.ښوونکی باید د خپلو درسي ساعتونو شمیر په میاشت او تعلیمي کال مشخص کړي .
۵.که چیرې د ښوونکي دتدریس ټاکلې نیټې د عمومې رخصتیو ورځو سره تصادف کوي ، باید ښوونکی یې یاداشت کړي ؛په همدې ډول په تخمیني ډول دمشکلاتو ،ناروغیو اونورو اړتیاوو لپاره په تعلیمي کال کې وخت اوموده په نظر کې ونیسي اودیو تعلیمي کال ددرسي ساعتونو له اصل شمیر نه یې طرح کړي .
۶.دمشخصو ساعتونو شمیر دتعلیمي میاشتو او کال په اوږدو کې دتدریس لپاره په نظر کې ونیسي او دجدول په مربوطه ستون کې یې درج کړي . ښایي په ځینو میاشتو کې درخصتیو له کبله ددرسي ساعتونو شمیرکم او زیات شي .
۷.بیا دکتاب ټول مخونه په داسې ساعتونو وویشي اود هرې میاشتې دمخونو شمیر په مربوط ستون کښې ولیکي.
۸.په دې برخه کې هغه موضوعات چې غواړي چې په هره میاشت کې یې تدریس کړي دکتاب دمخونو او درسي ساعتونو په نظرکې نیولو سره په مربوط ستون کې ولیکي .
۹.وروسته په هره میاشت کښې ددرسي موضوعاتو په ارتباط دتدریس لپاره درسي کومکي مواد او لوازم په پلان کښې ولیکل شي .
۱۰.دتدریس او زده کړې د ښه والي لپاره باید دموضوعګانو په ارتباط د تدریس مشخص اصول او روشونه په نظر کې ونیول شي .
د پورتنیو مطالبو د زیاتې روښانتیا لپاره دکلني تقریبي پلان نمونه چې د سرو سیمو د ښوونځیو لپاره ترتیب شوې په وروسته جدول کې تاسو ته وړاندې کیږي:
کلني تقریبي تدریسي پلان فورمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د (   ) درسي ساعتونو د پاره د پروګرام مفردات .   مضمون (   ) ټولګی ( )

ګڼه	میاشتې	ساعتونه	دمضمون موضوعګانې	دکتاب مخ	درسي مواد او لوازم	دتدریس میتودونه
۱	کب		په دې برخه کې دهرې میاشتې ددرسي ساعتونو په اساس دتدریس لپاره موضوعګانې او عنوانونه لیکل کیږي .	په دې میاشت د کتاب څو مخه تدریس کیږي	درسي مواد او لوازم برابرول دهرې میاشتې دموضوعګانو په ارتباط مخکې دمخکې باید پلان ګذاري شي .	ټاکلي اصول اومیتودونه مخکې په نظر کې ونیول شي
۲	وری					
۳	غوایی					
۴	جوزا					
	سرطان					

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسرطان له (۱۵) نیټې څخه تر (۳۰) نیټې پورې څلورمیاشتنۍ آزموینه وي ؛ اوداسد دلومړې نیټې نه تر (۱۰)نیټې پورې د ګرمۍ په مناسبت رخصتي .

ګڼه	میاشتې	ساعتونه	دمضمون موضوعګانې	دکتاب مخ	درسي مواد او لوازم	دتدریس میتودونه
۶	اسد		په دې برخه کې دهرې میاشتې ددرسي ساعتونو په اساس دتدریس لپاره موضوعګانې او عنوانونه لیکل کیږي .	په دې میاشت د کتاب څو مخه تدریس کیږي	درسي مواد او لوازم برابرول دهرې میاشتې دموضوعګانو په ارتباط مخکې دمخکې باید پلان ګذاري شي .	ټاکلې اصول اومیتودونه مخکې په نظر کې ونیول شي
۷	سنبله					
۸	میزان					
۹	عقرب					

د قوس دلومړۍ نیټې نه تر (۳۰) مې نیټې پورې کلنۍ ازموینه اخستل کیږي .جدي ، دلو ،د حوت تر ۱۵ نیټې پورې رخصت وي.

په همدې ډول ښوونکی باید دکلني پلان د جوړولو څخه وروسته خپل موضوعي تقریبي میاشتنې پلان هم ترتیب کړي .
ښوونکی مجبور دی چې دهرې میاشتې لپاره ددرسي ساعتونو شمیر تعین کړي .
یعنې دکلني پلان د ساعتونو له مخې دهرې میاشتې لپاره ساعتونه وټاکي .

ب ـ میاشتنې موضوعي تقریبي پلان :

ددې لپاره چې هر درسي مضمون د یو شمیر موضوعاتو څخه چې دهغوی محتویات په منطقي دول تسلسل پیداکړي جوړ شوي . دا موضوعګانې چې په خپل مینځ کې منطقي ارتباط ولري په بیلو بیلو درسوکې مطالعه کیږي . خو دښوونکي لپاره پکار ده چې هرې میاشتې لپاره بیل بیل پلان هم جوړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي.

د تقریبي موضوعي پلان د جوړولو په وخت کې کولای شو چې لاندې مطالب په نظر کې ونیسو :

۱.په لومړی قدم کې دی جدول (د پلان فورم یا چوکاټ) ترتیب شي .

۲.د کلني پلان دیوې میاشتې دمطالبو او موضوعاتو په نظرکې نیولو سره هماغه مطالب په څلورو اونیو وویشل شي .

۳.د یوې اونۍ ددرسي ساعتونو په نظر کې نیول سره دکتاب دمخونو له مخې دهماغو ساعتونو موضوعات تعین شي او په مربوط جدول کې دې ولیکل شي .

۴.د هماغو موضوعګانو دتدریس لپاره دې په هغو ساعتوکې درسي مواد او لوازم برابر او په نظرکې ونیول شي .

۵.د زده کړي دښه والي لپاره باید دتدریس اغیزمن اصول او لارې چارې مخکې له مخکې په نظر کې ونیول شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پورته مطالبو په نظر کې نیولو سره د موضوعي تقریبي پلان نمونه په لاندې ډول وړاندې کیږي :

دمیاشتنې تقریبي موضوعي تدریسي پلان فورمه

د(   ) ساعتونو لپاره ، د پروګرام مفردات ، مضمون (   ) ټولګی(   )

ګڼه	میاشت	اونۍ	عنوان	د کتاب مخ	درسي مواد او لوازم	درسي میتودونه
		لومړۍ	هره درسي موضوع د یوواحد درس څخه استازیتوب کوي		دنوموړو عنوانو لپاره درسي مواد او لوازم په نظر کې ونیول شي او ولیکل شي	دنوموړو عنوانونو په اړوند درسي مواد او لوازم مناسب اصول او لارې چارې انتخاب او ولیکل شي
		دوهمه				
		دریمه				
		څلورمه				

(c) ketabton.com: The Digital Library

ج- يو ساعته درسي پلان :

د موضوعي تقريبي پلان څخه وروسته ښوونکی ديوه درسي ساعت دپاره پلان جوړولو ته اړتيا لري .
څرنګه چې درسي پلان له يوې مرتبې منظمې امادګۍ څخه عبارت دی ، چې ښوونکی هغه مخکې له درس څخه تياروي او په خپل ټولګي کښې يې تطبيقوي .
درسي پلان د ماشومانو په زده کړې اود ښوونکي په تدريس کې زياتې اسانتياوې برابروي .پخواداسې تصور کيده چې ښوونه او روزنه يوازې ددرس وړاندې کول دي او ښوونځې هغه ځای دی چې دا درسونه پکې ورکول کيږي . کله تجربې مينځ ته راغلې دغې مفکورې ورو ورو تغير وکړ. يعنې ښوونځې يوازې ددرس او دحقايقو ددرک کولو ځای نه بلکې داسې يو ځای دی چې د فکر کولو ، پوهيدلو ، پوهولو او راپوهول ، د ځان او نورو په وړاندې د مسوليت احساسول او داسې نورو د زده کړې لپاره زمينه برابروي .
زده کوونکو ته د جسمي ، ذهني او ټولنيزو مسلو له پلوه توجه او پاملرنه کيږي .
د ښوونکي له خوا لارښونه ، ترغيب او تحريک صورت نيسي ؛ تر څو زده کوونکي په خپله کار وکړي او په خپل ځان متکي شي .
ددې لپاره چې پورتني هدفونه په لاس راوړو بايد دهر لوست لپاره درسي پلان جوړکړو.

د يوه درسي پلان اهميت او ضرورت:

ددې لپاره چې تدريس په اغيزمن ډول سرته ورسيږي ؛ښوونکی بايد د خپل درسي پلان طرح کولو کې لاندې ټکي چې د هغوی اجرا دتدريس په وخت کې ضروري دي ، مراعات کړي
دا ټکي د ښوونکي سره د درسي پلان په طرح کولو کې مرسته کوي :
١.په يقين سره درسي پلان دهرې ورځې کار د يو معلوم هدف په لورې بيايي اودمطلوبو هدفونو د لاس ته راوړلو لپاره زياته پاملرنه کوي ؛ او ښوونکی د تشويش او پراګندګي څخه ژغوري .
٢.درسي پلان په تعين سره دمختلفو درسونو په مينځ کښې ارتباط پيدا کوي ، په همدې ډول د موادو رابطه د درسي فعاليتونو سره ټينګوي او باعث کيږي چې ښوونکی په موضوع باندې حاکم اوسي ؛ تر څو ښوونکی ددرس له موضوع ونه وځي .

٣.د شاګردانو ترمينځ ځانګړې او فردي اختلافونو باندې اګاهي ولري او د پلان د ترتيبولو نه دمخه يې بايد په پام کې ولري.
٤.ددرسي پلان د طرحه کولو نه مخکې ښوونکی حقايق او واقيعتونه ګوري ، خپل زده کوونکي پيژني

(c) ketabton.com: The Digital Library

، پوهیږي چې زده کوونکي یي څه اړتیاوې لري ،نو ښوونکی ددغو اړتیاوو دپوره کولو لپاره تیاری نیسي او هغه په خپل پلان کې ځایوي او درسي لوازم او وسیلې برابروي .
۵.ښوونکی باید دتدریس په لازمو او ضروري تکتیکونو او پرنسیپونوکې وارد وي ترڅو درسي پلان طرحه په بریالی توګه سره سرته ورسیږي .

د یو ښه درسي پلان اساسي برخې:

په عمومي توګه په یوه درسي پلان کې دغه لاندې اساسي برخې شاملې دي :
۱.هدفونه:
۱.الف : اصلي اواساسي هدف
۱.ب: عمومي هدفونه
۱.ج: خصوصي هدفونه

۲.درسي مواد
۳.دتدریس لارې چارې او میتودونه
۴.ددرس موضوع
۵.دلوست دتطبیق مرحلې
۵.الف: د نوې لوست دپیل نه مخکې
ټولګې ته په سلام اچولو سره ننوتل ، دزده کوونکو سره احوال پوښتنه او دټولګي تنظیم او حاضري اخیستل.
کورنۍ وظیفه کتل او اصلاح کول ،دتیر لوست پوښتنه ، د زوړ او نوي درس ترمنځ اړوندي تینګول ،دنوي درس معرفي کول اودنوي لوست پیل کول .
۵.ب: دتدریس عملي جریان (دنوي لوست قدمونه او فعالیتونه) دښوونکې او زده کوونکو له خوا

د ښوونکي فعالیتونه :	دزده کوونکو فعالیتونه:
۶.د نوي لوست ارزیابي	
۷.نتیجه	
۸.کورنۍ دنده	
۱.لومړی قدم....	۱.لومړی قدم...
...۲.دوهم قدم	...۲.دهم قدم
.... ۳.دریم قدم	...۳.دریم قدم

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹.د پلان تغیر اونوي وړاندیزونه

د هر ښوونکي لپاره د یو درسي پلان په جوړولو کې د پورتنې مطالبو رعایت کول ضروري اولازمي ګڼل کیږي .

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library